

Tilläggsyrkande

2024-05-08

Ärende nr: SLK-2024-00405

Yrkande angående – Göteborgs Stads barnbokslut 2023

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Inför utvärderingen 2024 tillser SLK att barnrättsplanen under rubriken **Trygghet** belyser och inkluderar insatser för de barn i Göteborgs stad som utnyttjas och rekryteras av kriminella, samt barn som utsätts för kränkande händelser, såsom mobbing, rån, hot och förnedring.
2. SLK tillser att barnrättsplanen under rubriken **Utbildning** tydligt belyser och inkluderar insatser för alla barns rätt i Göteborg att lära sig svenska som ett gemensamt grundspråk.
3. Nämnder och bolag ska prioritera de akuta trygghetsinsatserna samt främjande språkinsatser i svenska språket, samt ge förslag på åtgärder inom respektive verksamhet.

Yrkandet

En stadenövergripande barnrättsplan med föreslagen inriktning ska ge ett tydligt fokus på barns individuella rättigheter och på de områden som kommunen kan påverka. Planen väntas ge positiva effekter på barn och ungas egen upplevelse av delaktighet och nöjdhet med fritid, utbildning, hälsa och trygghet. En barnrättsplan för Göteborg måste innehålla realism och spegla hur staden ser ut i många utsatta områden.

Trygghet:

Åtskilliga är de fall i Göteborg där vi läser om hur barn i Göteborg gör andra barn illa. Fenomenet där barn rånar barn, där barn misshandlar och förnedrar barn har ökat kraftigt. Vi har även barn i Göteborg som utpressas och tvingas delta i kriminella gärningar. Eftersom det krävs att någon under 18 år är misstänkt på synnerliga skäl för att kunna häktas försvåras polisens utredningsarbeten. Gärningsmännen har upptäckt att det är lätt att komma undan med brott. Det är också en helt annan tystnadskultur bland ungdomar idag. De pratar inte med polisen, de pratar inte med föräldrarna, man "golar" inte på varandra. På så vis kan unga omyndiga gärningsmän fortsätta utöva dessa övergrepp mot barn. Barn som kommit i våldsverkarens väg går ofta inte vidare i läkprocessen om de inte får någon som helst upprättelse

Det är sverigedemokraternas fasta övertygelse att majoriteten av göteborgarna, oavsett bakgrund och ålder är skötsamma, hederliga medborgare som försöker få sin vardag att gå ihop. För alla stadens barn som växer upp med drömmar och förhoppningar, måste det råda en nolltolerans mot rekrytering av barn in i

kriminaliteten, grov mobbing och våld sinsemellan barn. Det är relevant och av vikt vid införandet av en barnrättsplan att dessa högst verkliga problem tas med i planen.

Ge alla barn möjligheten till ett rikt ordförråd på svenska från start:

Det finns barn i förskolan i Göteborg som inte lärt sig svenska innan de börjar grundskolan. Åtskilliga barn i Göteborg klarar inte av att formulera sig fullgott vare sig i tal eller skrift på godkänd svenska. Det är en bekymmersam utveckling där läslusten och läsförståelsen i många fall helt uteblir, en utveckling som delvis bottnar i att en del skolklasser inte har en enda elev med en eller två svenskfödda föräldrar.

En del barn har fått gå hela vägen från förskolan till slutet av grundskolan med endast en bråkdel lärare som behärskar svenska språket fullgott. Det är en utveckling Göteborg borde göra allt för att bromsa och i stället sätta språkraven både för skolans personal och elever betydligt högre upp. Att ställa rimliga språkrav i skolan gynnar ett jämlikt Göteborg. Det ger alla elever samma förutsättningar till kunskap och bildning på riktigt.

Hemspråk ska i det svenska samhället vara sekundärt. Det absolut viktigaste för att som vuxen kunna stå med precis samma förutsättningar som barn till svenskfödda föräldrar - är att från dag ett i förskolan få en ärlig chans till det svenska språket.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-04-09

Ärendenummer SLK-2024-00405

Handläggare

Eva-Marie Ruotsalainen Kjellström

Telefon: 031-368 04 22

E-post: eva-marie.kjellstrom@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads barnbokslut 2023

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

Göteborgs Stads barnbokslut 2023, i enlighet med bilagan till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antecknas.

Sammanfattning

I Göteborgs Stads barnrättsplan (2022-2024) anges att stadsledningskontoret sammanställer en årlig lägesbild för information till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Rapporten beskriver hur arbetet med barnrättsfrågor och efterlevnaden av barnkonventionen fortskridit på en stadenövergripande nivå utifrån de barnbokslut som nämnder och styrelser upprättat. Rapporten är en sammanställning av Göteborgs Stads barnbokslut för 2023 och är den tredje rapporten som sammanställts. Den baseras på 39 barnbokslut som upprättats 2023.

Barnboksluten visar på att ett aktivt arbete pågår och att steg tas för att stärka efterlevnaden av barnkonventionens artiklar. Aktiviteterna ligger även i linje med barnrättsplanens insatser och de prioriterade områden som Göteborgs Stad behöver fokusera på enligt ungdomsfullmäktige. Vissa förflyttningar har gjorts att förbättra det systematiska barnrättsarbetet inom främst metodutveckling och stärkt samverkan kopplat till barnkonventionens grundläggande artiklar 2, 3, 6 och 12. En tydligare koppling mellan aktiviteter och förväntade resultat behöver dock göras för att bättre kunna följa upp eventuella förflyttningar och resultat som aktiviteterna bidragit till. En tydlig kopplingen kommer även hjälpa med att uppnå målen med barnrättsarbetet.

Det systematiska barnrättsarbetet behöver fortsätta att utvecklas, vilket återspeglas i de utvecklingsområden som barnboksluten identifierat inför 2024. Dessa är att fortsätta stärka arbetet utifrån de grundläggande artiklarna och övriga artiklar i barnkonvention kopplat till barnrättsplanens fokusområden och insatser och med fokus på yngre barn, barn i utsatta situationer och minoritetsperspektiv. Områdena knyter också väl an till FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige.

Bedömning ur ekonomisk och ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån dessa dimensioner.

Bedömning ur social dimension

Rapporten ger en lägesbild på en stadenövergripande nivå hur Göteborgs Stads verksamheter efterlever de skyldigheter som offentlig verksamhet har utifrån

barnkonventionen och den beslutade barnrättsplanen. Det är genom de upprättade barnboksluten på nämnd- och styrelsenivå som beslut tas om utvecklingsområden och aktiviteter och samverkansparter i det civila samhället, vilket förväntas inverka positivt på barn generellt och med fokus på yngre barn och barn i utsatta situationer och minoritetsperspektiv i synnerhet. Ungdomsfullmäktiges synpunkter på stadens barnrättsarbete är också en viktig utgångspunkt som ger vägledning om barn och ungas prioriteringar.

Bilaga

Rapport Göteborgs Stads barnbokslut 2023

Ärendet

I Göteborgs Stads barnrättsplan (2022-2024) anges att stadsledningskontoret sammanställer en årlig lägesbild och stadenövergripande rapport för information till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige hur arbetet med barnrättsfrågor fortskridit.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige gav i uppdrag 2020-06-16 § 20 till kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan. Enligt uppdraget upprättar samtliga nämnder och styrelser årligen ett barnbokslut. Planen och uppdraget att ta fram årliga barnbokslut beslutades i kommunfullmäktige 2022-06-09 § 12.

Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning av planen. Stadsledningskontoret sammanställer rapport på en årlig basis för att ge kommunstyrelsen och kommunfullmäktige en lägesbild hur arbetet fortskrider att efterleva barnrättsplanen och barnkonventionens artiklar. Uppföljningen sker i samverkan med ungdomsfullmäktige som ger sina synpunkter på stadens arbete, vilka bilagts rapporten. Rapporten är baserad på 39 upprättade barnbokslut jämfört med 41 barnbokslut 2021 respektive 2022. Göteborgs Stads barnbokslut 2023 finns i bilagan.

Barnboksluten som samtliga nämnder och styrelser årligen ska upprätta ligger till grund för den stadenövergripande rapporten. I nämnders och styrelser barnbokslut ska eventuella resultat av barnrättsarbetet inom trygghet, utbildning, fritid och hälsa redovisas, samt hur arbetet fortskrider att efterleva barnkonventionens grundläggande artiklarna och övriga artiklar relevanta för verksamhetens uppdrag. De grundläggande artiklarna är principen om icke-diskriminering, barnets bästa, barns rätt till liv, överlevnad och utveckling samt barns rätt till delaktighet i de beslut som berör dem.

Summering av Göteborgs Stads barnbokslut 2023

Barnboksluten visar på att det pågår ett aktivt arbete inom barnrättsområdet och steg tas för att stärka efterlevnaden av barnkonventionen. Det sammantagna arbetet under året ligger i linje med de insatser och fokusområden som finns i barnrättsplanen.

Fler barnbokslut än tidigare visar förflyttningar i sitt arbete kopplat till metodutveckling och stärkt samverkan, främst inom socialtjänsten och utbildningssektorn. Barnboksluten tar samtidigt upp de utmaningar som finns i att få till ett systematiskt barnrättsarbete kopplat till barnkonventionens grundläggande principer och särskilt i frågor som rör yngre barn och barn i utsatta situationer och minoritetsperspektiv. Utvecklingsområdena är också i stort de samma som tidigare år, där fokus främst ligger på att stärka det systematiska arbetet utifrån de grundläggande artiklarna och övriga artiklar i barnkonvention kopplat till barnrättsplanens fokusområden och insatser. Insatser för ledning och styrning, liksom personella, ekonomiska och tillitsfaktorer påverkar även genomförandet av barnrättsarbetet.

Stadsledningskontorets bedömning

De slutsatser som rapporten drar utifrån stadens barnboksluten är att många aktiviteter görs inom barnrättsområdet och vissa förflyttningar även skett detta år i det systematiska barnrättsarbetet. Samtidigt fortsätter beskrivningar på aktivitetsnivå att dominera stort utan att en analys gjorts om aktiviteterna bidragit till eventuella förflyttningar eller resultat. Ett förbättringsområde är att tydliggöra kopplingen mellan aktiviteterna med de

resultat och effekter aktiviteterna förväntas ge för att bättre kunna följa upp eventuella resultat och att uppnå målen med barnrättsarbetet. Utvecklingsarbetet med barnrättsfrågor i staden visar även på att avståndet växer mellan de verksamheter som har barn som direkt målgrupp och de som har barn som indirekt målgrupp. Kunskapen är fortsatt låg i flera förvaltningar och bolag hur deras verksamheter påverkar barn och barns livsmiljöer. Stadsledningskontoret konstaterar också att vuxennormen dominerar och att förvaltningar och bolag i högre utsträckning behöver ta tillvara den särskilda kompetens som barn besitter om sina livsvillkor och samhället i stort.

Utvecklingsområdena är i stort de samma som tidigare år, vilket är ett tecken på att det tar tid att förändra ett systematiskt arbetssätt. Stadsledningskontoret menar att det är bra att hålla i arbetet som inletts för en ökad systematik i barnrättsarbetet. Utvecklingsområdena är främst kopplade till de grundläggande artiklarna 2 (principen om icke-diskriminering), 3 (barnets bästa) och 12 (barns rätt till delaktighet). De ligger också i linje med vad ungdomsfullmäktige såg som särskilt viktiga områden verksamheterna behöver prioritera under 2024, sådana som kompetenshöjning, tillit till institutioner, arbete mot diskriminering, delaktighet och psykisk hälsa. Utvecklingsområdena knyter också väl an till FN:s barnrättskommittés rekommendationer till vad Sverige behöver förbättra för att leva upp till barnkonventionen.

Magnus Andersson

Ekonomidirektör

Eva Hessman

Stadsdirektör

Rapport Göteborgs Stads barnbokslut 2023

[Underrubrik]

[Publiceringsdatum]

Sammanfattning

Kommunfullmäktige uppdrog 2020-06-16, § 20 till kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan, samt till samtliga nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. Denna rapport ger en övergripande och generell lägesbild av nämnders och styrelser barnbokslut 2023 och de förflyttningar och resultat som arbetet gett. Utvecklingsområdena är kopplade till barnrättsplanens insatser och barnkonventionens artiklar med fokus på de grundläggande principerna. 39 barnbokslut har upprättats 2023.

Barnboksluten visar på att det pågår ett aktivt arbete för att säkerställa barns rättigheter och steg tas för att utgå från barnkonventionen. Det arbete som bedrivits under året ligger i linje med de insatser och fokusområden som finns i barnrättsplanen. Fler barnbokslut än tidigare visar förflyttningar i arbetet till följd av fortsatt metodutveckling och att samverkan mellan olika interna och externa aktörer stärkt barns rättigheter. Fortfarande dominerar beskrivningar av aktiviteter utan koppling till resultat och effekter. Ett förbättringsområde är att tydliggöra relationen mellan aktiviteter och förväntade resultat och effekter av aktiviteterna för att uppnå målen med barnrättsarbetet. I vissa fall skulle det vara fördelaktigt att lägga resurser på att identifiera hur arbetet kan fördjupas utifrån ett barnrättsperspektiv för att ge mer effekt.

Avståndet mellan de som har barn som direkt målgrupp och barn som indirekt målgrupp växer när det kommer till att arbeta aktivt med frågorna. Barnrättsarbetet prioriteras högre bland de som arbetar med frågor som mer direkt påverkar barn och unga. Kunskapen är fortsatt låg i flera förvaltningar och bolag hur deras verksamheter påverkar barn och barns livsmiljöer. Vuxennormen gör att barn ofta inte ses som medborgare fullt ut, barns möjligheter till delaktighet är oftare lägre än vuxnas. Utmaningarna i att få till ett systematiskt barnrättsarbete fortsätter, särskilt i frågor som rör yngre barn och barn i utsatta situationer. Insatser för ledning och styrning, liksom personella, ekonomiska och tillitsfaktorer påverkar även genomförandet av barnrättsarbetet.

Utvecklingsområdena som identifierats är liksom tidigare år fokuserat på kompetenshöjning, metodutveckling, samverkan och kommunikation, vilka främst kan kopplas till artikel 2, 3 och 12 i barnkonventionen. Två nya utvecklingsområden har tillkommit. Den ena rör kunskaps- och evidensbaserat arbetssätt vilket omfattar samtliga grundläggande principer. Den andra är att det kompensatoriska uppdraget behöver stärkas som främst har kopplingar till artikel 2 och 6.

Ovan utvecklingsområden som stadens förvaltningar och bolag identifierat för 2024 ligger i linje med de områden som ungdomsfullmäktige lyft. Det vill säga kompetenshöjning, tillit till institutioner, arbete mot diskriminering, delaktighet samt psykisk hälsa som särskilt prioriterade områden.

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1 Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Definitioner	5
1.3 Rapportering nämnder och styrelser.....	6
1.4 Rapportens upplägg	7
2 Ungdomsfullmäktiges kommentarer	8
3 Lägesbild av stadens barnrättsarbete.....	10
3.1 Kompetensutveckling för att öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter.....	10
3.2 Metodutveckling för ökad systematik i barnrättsarbetet och inkludera barn som är svåra att nå	11
3.2.1 Metodutveckling – principerna om icke-diskriminering och barns rätt till liv, överlevnad och utveckling	11
3.2.2 Metodutveckling – att förbättra rutiner utifrån barnets bästa	13
3.2.3 Metodutveckling – att öka barns delaktighet	14
3.3 Samverkan utifrån ett helhetsperspektiv	15
3.3.1 Etablerade forum för samverkan.....	15
3.3.2 Samverkan för meningsfull fritid.....	16
3.3.3 Samverkan för goda uppväxtvillkor, hälsa och utbildning	18
3.3.4 Samverkan för trygghet och säkerhet	19
3.4 Genomföra kommunikationsinsatser till barn om deras rättigheter	19
3.5 Medborgarkontor med tydlig inriktning för barn.....	20
3.6 Säkerställa placerade barns rätt till utbildning	21
3.7 Höja valdeltagandet till ungdomsfullmäktige	21
3.8 Miljö och klimat.....	22
3.9 Faktorer som påverkat genomförandet av barnrättsarbetet ...	22
3.10 Utvecklingsområden 2024	24
4 Slutsats	25
4.1 Övergripande iakttagelser.....	25
4.2 Slutsatser per insatsområde	26
4.2.1 Kompetenshöjande insatser	26
4.2.2 Metodutveckling.....	27
4.2.3 Samverkan	27

4.2.4	Insatser riktade direkt till barn	28
4.2.5	Koppling till ungdomsfullmäktiges rekommendationer.....	28
4.2.6	Koppling till FN-kommitténs rekommendationer.....	29
Bilaga 1 – Konstnärliga inslag från UF.....		30
Bilaga 2 – FN:s barnrättskommittés rapport 2023.....		32

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunfullmäktige uppdrog 2020-06-16, § 20 till kommunstyrelsen att ta fram en stadenövergripande barnrättsplan, samt till samtliga nämnder och styrelser att årligen upprätta ett barnbokslut. En inriktning för plan och barnbokslut antogs av kommunstyrelsen 2021-01-27, § 72.

Ett barnbokslut ska fungera som ett underlag för att skapa en bättre situation för barnen i Göteborg, samt vara ett stöd för förvaltningar och bolag i arbetet med att tillgodose barn och ungdomars rättigheter utifrån barnkonventionens artiklar och de grundläggande artiklarna som ska genomsyra allt arbete som görs. De fyra grundläggande artiklarna är:

- **Artikel 2:** Principen om icke-diskriminering
- **Artikel 3:** Barnets bästa
- **Artikel 6:** Barns rätt till liv, överlevnad och utveckling
- **Artikel 12:** Barns rätt till delaktighet

1.2 Definitioner

Det finns några viktiga begrepp att känna till som kan fungera som stöd i analysen i vilken grad verksamheten lever upp till de fyra grundläggande principerna.

Barnperspektiv: Den kunskap om barn som vuxna utgår från när de avser att göra något utifrån barnets bästa. Vuxnas perspektiv kan därför skilja sig från hur barnet upplever och förstår samma situation. Barnperspektivet är en färskvara som förändras över tid.

Barns perspektiv: När det gäller barnets perspektiv är det nödvändigt att ett barn fått uttala sig i den aktuella frågan. Det är det som visar sig för barnet som är det intressanta när vi pratar om barnets eget perspektiv. Genom att fråga efter barnets synpunkter levandegörs barnets eget perspektiv. Det handlar om det enskilda barnets synpunkter.

Barnrättsperspektiv: Utgångspunkten är FN:s barnkonvention. Barnrättsperspektiv innebär att alla besluts- och arbetsprocesser är barnrättsbaserade, det vill säga utgår från konventionens fyra grundläggande principer och övriga rättigheter i konventionen.

Barnbokslutet är en sammanställning av verksamhetens barnrättsarbete och resultat under året där varje förvaltning och bolag gör en särskild utvärdering av hur fattade beslut och insatser påverkat barns och ungas villkor kopplat till barnkonventionens artiklar och Göteborgs Stads Barnrättsplan 2022 - 2024.

Ett barnbokslut ska även ge ett stöd i vad som behöver prioriteras inför nästkommande års verksamhets- och affärsplan.

Denna lägesrapport är en sammanställning av nämnders och styrelser barnbokslut för att ge en bild på en övergripande nivå hur barnrättsarbetet utvecklats i staden under det gångna året. Det är den tredje lägesrapporten i ordningen som är baserad på 39 nämnders och styrelser barnbokslut för 2023. Det är en rapportering mindre än 2022.

1.3 Rapportering nämnder och styrelser

Tabellen nedan visar de nämnder och styrelser som upprättat barnbokslut för 2023.

Sektor	Nämnder och styrelser
Utbildning	Förskolenämnden Grundskolenämnden Utbildningsnämnden Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning
Socialtjänsten	Socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst Nämnden för funktionsstöd
Kultur och fritid	Kulturnämnden Idrotts- och föreningsnämnden Got Event AB Liseberg AB Göteborgs stadsteater AB Göteborg & Co
Stadsutveckling	Stadsbyggnadsnämnden Stadsfastighetsnämnden Stadsmiljönämnden Exploateringsnämnden Kretslopp- och vattennämnden Förvaltnings AB Framtiden Higab AB Boplatz Göteborg AB Göteborgs stads parkering Älvstranden Utveckling Göteborgs Spårvägar
Miljö och klimat	Miljö- och klimatinämnden Göteborg Energi AB Gryaab
Övriga	Nämnden för demokrati- och medborgarservice Överförmyndarnämnden Kommunstyrelsen Göteborgs Stadshus AB Business Region Göteborg AB Göteborgs Hamn AB Inköp- och upphandlingsnämnden Nämnden för intraservice Försäkrings AB Göta Lejon Göteborgs Stads Leasing AB

1.4 Rapportens upplägg

Rapporten inleds med en bakgrundsbeskrivning som innehåller definitioner samt rapporterade nämnder och styrelser. I kapitel 2 följer ungdomsfullmäktiges kommentarer på årets barnbokslut.

I kapitel 3 ges en lägesbild över verksamheternas barnrättsarbete. Kapitlet är en sammanställning av nämnders och styrelser barnbokslut. Här finns exempel på aktiviteter och resultat av det arbete som genomförts under 2023. Kapitlet är indelat i avsnitten kompetenshöjning, metodutveckling och samverkan. Varje avsnitt inleds med ett utdrag från barnrättsplanens intentioner med insatserna, vilka utgår ifrån de grundläggande artiklarna, men som också är kopplade till planens fyra fokusområden utbildning, fritid, hälsa och trygghet. Kapitlet går sedan in på barnrättsplanens insatser som är direkt riktade till barn. Faktorer som påverkat barnrättsarbetet tas därefter upp. Kapitlet avslutas med gemensamma utvecklingsområden som barnboksluten lyft fram för 2024.

Kapitel 4 omfattar stadsledningskontorets slutsatser. Slutsatserna inleds med övergripande iakttagelser, följt av slutsatser per insatsområde baserat på de aktiviteter och resultat som presenterats i kapitel 3 samt förslag på inriktning i det fortsatta arbetet. Kapitlet avslutas med kopplingen mellan stadens arbete och ungdomsfullmäktiges rekommendationer, samt kopplingen till FN:s barnrättskommittés rapport (2023) med rekommendationer till Sverige för att leva upp till barnkonventionens krav.

I bilaga 1 finns ungdomsfullmäktiges konstnärliga inslag, bestående av en dikt och två illustrationer. Dessa verk kompletterar ungdomsfullmäktiges kommentarer och har tagits fram när dialog om stadens barnbokslut genomfördes. Inslagen är exempel på hur Göteborgs Stad arbetar med barns eget perspektiv.

I bilaga 2 finns FN:s barnrättskommittés rapport 2023 till Sverige.

2 Ungdomsfullmäktiges kommentarer

Ungdomsfullmäktige har varje år fått möjlighet att ge sina kommentarer på stadens barnbokslut och barnrättsarbete. Nedan följer deras synpunkter.

Förskola

- Bra att staden uppmuntrar föräldrar att skriva in sina barn i förskolan och att fler barn blivit inskrivna under 2023, men bra att det inte är något tvång. Men om barn som bor i områden där det inte talas så mycket svenska inte går i förskolan, lär de sig kanske inte det svenska språket så bra.
- Föräldrar kan också få nya kontakter om deras barn går i förskolan.
- Det är bra att barn går i förskolan, men det finns förskolor som inte är särskilt bra. Till exempel finns det förskolor som inte är så bra på att anpassa miljöer efter alla barns behov. Alla måste känna att de trivs, hänger med och får kompisar, även barn med funktionsvariationer.

Skola och elevhälsa

- Skolor är inte så bra på att informera om barns rättigheter. De är bättre på att informera om skyldigheter, till exempel att barn måste komma till skolan. Skolan tycker att skolan är viktigare än allt annat.
- Det finns stora brister när det gäller elevhälsan. Kuratorer är inte tillgängliga. Det är inte hållbart att de bara är där någon dag i veckan. Skolsköterskorna är knappt heller aldrig där. Lärarna orkar inte ens kolla om skolsköterskan är där om något barn slår sig för de är så sällan där.
- Det känns som att skolsköterskorna är enbart där för att vaccinera och göra hälsokontroller. De är inte där när man behöver dem. Vad är meningen med elevhälsa om de inte är tillgängliga?

Socialtjänst och desinformation

- Om det finns barn som till exempel utsätts för våld i hemmet och de tror att socialtjänsten ska ta dem, kommer de inte våga kontakta socialtjänsten.
- Det finns personer som står utanför socialtjänstens lokaler och skriker att socialtjänsten inte ska ta deras barn. Hur kommer det sig?
- Om vi tjufsar internt och fokuserar på fel saker, kan utländska aktörer ha lättare att få fram konspirationsteorier och desinformation.
- Socialtjänsten tar inte den uppmärksamheten som de borde göra. Om ett barn är rädd och inte vågar säga det ordentligt när föräldrarna hör, så kanske socialtjänsten lägger ner fallet.
- Det finns miljöer som barn inte ska bo i, till exempel om det finns narkotika och vapen i ett hem. Då behöver socialtjänsten omplacera ett barn. Men socialtjänsten lyssnar inte heller alltid på barnen i de fallen.
- Det finns kulturella skillnader. I vissa kulturer anser man att det är normalt att slå barn. Om socialtjänsten för barnet till en säker miljö anser man att socialtjänsten har kidnappat barnet för man inser inte att det är fel att slå barn.
- Hur fungerar utredningar? Om ett barn blir anmält borde det få information och svar på sina frågor.

Psykisk hälsa/ohälsa och elevhälsa

- Det finns barn som inte mår bra psykiskt av olika anledningar och som inte får stöd i tid. Satsa på BUP! Det ska inte vara långa köer. Om barn ska må bra måste man satsa på att ge dem stöd i tid.
- Det finns skjutningar, nätmobbning med mera som gör att barn mår dåligt. Hur ska Göteborg gå framåt om de unga inte mår bra och får den hjälp de behöver?
- Skolan behöver utbilda eleverna när det gäller psykisk ohälsa. Många har fel bild av vad det är och kan skämta om det, vilket inte är trevligt för de som mår dåligt.

Övrigt

- Bra med barnbokslut och bra att staden gör så många insatser för barn.
- Det finns en hög nivå av radikalisering bland unga män till antidemokratiska ideologier. Det sägs att 20% av dagens unga killar helst vill se en stark ledare i en antidemokratisk version. Staden måste arbeta med att stärka förtroendet för samhället, demokratin och politiken.
- Vi uppskattar att mer görs för UF-valet.
- Vi är Göteborgs nutid och framtid. Vi kommer att styra Göteborg om 20 år.

Rekommendationer

- Satsa mer på barns psykiska hälsa. Till exempel korta kön till BUP. Skolan behöver också utbilda eleverna när det gäller psykisk ohälsa.
- Ha dialog med fler än UF när det gäller barnbokslutet.
- Prioritera arbetet mot diskriminering.
- Arbeta med att stärka förtroendet för samhället, demokratin och politiken.
- Öka utbildning om barnkonventionen i stadens skolor.
- Förskolan behöver ha mer anpassningar för funktionsvariationer. Alla måste känna att de trivs, hänger med och får kompisar.
- Socialtjänsten måste lyssna mer på barn, särskilt om de märker att barn är rädda och inte vågar prata.
- Staden behöver komma på lösningar för att få slut på desinformation.
- Elevhälsan borde vara mer närvarande och finnas tillgänglig när man behöver den.

3 Lägesbild av stadens barnrättsarbete

3.1 Kompetensutveckling för att öka kunskapsnivån om barn och barns rättigheter

Kompetensutveckling är kopplat till barnkonventionens samtliga artiklar. Genom att stadens medarbetare får en högre grundläggande kompetens om barns rättigheter ökar möjligheten att tillgodose dem, veta var åtgärder behöver sättas in samt vilka aktörer som är relevanta för samverkan. En grundläggande kunskap möjliggör även att identifiera de specifika kunskapsbrister verksamheten behöver åtgärda.

Fokus på funktionsrätt

Trenden från tidigare års kompetenshöjande satsningar med fokus på barn och funktionsrätt fortsätter även i år. Exempelvis har nämnden för funktionsstöd tagit fram och börjat tillämpa kompetensutvecklingsprogram. Inom dessa finns flera delar som har bäring på kunskap om barns rättigheter. Kulturskolans resursteam med specialpedagogisk kompetens har utökat handledning av kollegor för att öka kunskapen kring tillgänglighetsfrågor och bemötande gällande barn och unga med en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning eller andra funktionsnedsättningar. Liseberg har utbildat all personal i funktionshinderkunskap (inkl. insiktsövningar) och bemötandefrågor där barnperspektivet är en del av utbildningen.

Psykisk hälsa, trygghet och säkerhet

I årets barnbokslut har kompetenshöjande insatser med fokus på psykisk hälsa lyfts fram mer tydligt. Insatserna har riktats främst till externa målgrupper, exempelvis vårdnadshavare. Kompetenshöjande insatser har också genomförts för medarbetare i att förebygga att barn används som tolkar i kontakten med staden. Arbetet har växlats upp på medborgarkontoren för att säkra barns trygghet, säkerhet och rättigheter. Insatserna syftar till att barn inte ska hamna i olämpliga roller och situationer eller överhöra svåra vuxensamtal. I vissa verksamheter, exempelvis medborgarkontoren finns specifik yta uppställd för barnen så att de i samband med besök tillsammans med förälder kan vara för sig själva. Det blir en form av positiv distraktion för barnet.

Höja allmänhetens kunskap om barns rättigheter

Ett annat sätt att höja kompetensen hos barn och vuxna är genom olika aktiviteter inom kultur och fritid. Exempelvis har Göteborg & Co i samverkan med olika aktörer arrangerat jubileumsutställningen ”LEK!” för att bjuda in till reflektion om lek och lekmiljöer. Det finns många argument för att planera en barnvänlig och lekfull stadsmiljö.

Ökad medvetenhet, systematik och mer träffsäkra insatser

Flera barnboks slut tar upp att de kompetenshöjande insatserna har bidragit till en ökad medvetenhet. I vissa fall har också de ökade kunskaperna bidragit till en ökad systematik i verksamhetsplanering samt att dokumentation och utredningar förbättrats utifrån olika barnperspektiv. Sammantaget för stadens barnboks slut går det i vissa fall utläsa att de kompetenshöjande insatserna bidragit till mer träffsäkra insatser. Till exempel har den centrala elevhälsan på grundskoleförvaltningen genom kuratorerna utbildat all personal kring arbete med barnkonventionen i praktiken. Genom professionsutveckling har skolornas dokumentation och utredningar förbättrats. Den centrala elevhälsan arbetar också med att stötta skolorna kring elevhälsans roll i skolans systematiska kvalitetsarbete.

3.2 Metodutveckling för ökad systematik i barnrättsarbetet och inkludera barn som är

För att få en tydligare bild av livsvillkor för barn i Göteborg behöver staden utveckla metoder för planering, genomförande och uppföljning utifrån barns olika förutsättningar med särskilt fokus på yngre barn och barn i utsatta situationer. Metodutvecklingen sker utifrån samtliga grundläggande principer. Det vill säga principen om icke-diskriminering och barns rätt till liv, överlevnad och utveckling, barnets bästa och barns rätt till delaktighet i de frågor som berör dem. Bristen på bakgrundvariabler i stadens planering och uppföljning riskerar att leda till att de barn som har minst möjligheter att få sina rättigheter tillgodosedda inte syns i de verktyg som staden använder. Okunskap om ojämlikheten bland barn kan leda till att insatser ytterligare ökar de ojämlika livsvillkoren. Ett synliggörande av dessa förhållanden är nödvändigt för att stärka principen om icke-diskriminering, men också övriga grundläggande principer och alla barns rätt till trygghet, utbildning, fritid och hälsa.

svåra att nå

Metodutvecklingsavsnittet är indelat i tre delar kopplade till barnkonventionens artiklar om icke-diskriminering, barns rätt till liv, överlevnad och utveckling, barnets bästa och barn delaktighet.

3.2.1 Metodutveckling – principerna om icke-diskriminering och barns rätt till liv, överlevnad och utveckling

Det ges många exempel på metodutveckling relaterat till principerna om icke-diskriminering och barns rätt till liv, överlevnad och utveckling. Många av dem är ett fortsatt utvecklingsarbete från föregående år, men det finns även nya exempel. Nedan följer olika exempel från rapporteringen.

Metoder för att motverka diskriminering och kränkande särbehandling

Idrotts- och föreningsförvaltningen har ett pågående arbete i samverkan med RF-SISU

och specialidrottsförbunden gällande situationer som kommit förvaltningen till kännedom, där barnets bästa inte efterlevts och där kränkning av barn förekommer inom föreningslivet.

Samverkan mellan Romano Center i Väst och grundskoleförvaltningen har lett till att ansökningsblanketten för modersmålsundervisning i grundskolan reviderats för att man ska kunna fylla i mer precisa svar.

Stadsbyggnadsförvaltningen har fortsatt arbetet med att se över kvalitativa data och statistik och hur detta kan användas på systematiska sätt för att säkerställa rätt underlag för barnkonsekvensanalyser. Bland annat har ett antal lager som innehåller statistik med sociala data, genomförda sociala konsekvensanalyser, lager som visar närhet till park, sport bibliotek med mera publicerats i verktyget GoKart.

Kulturförvaltningen har i ärenden som rör förändring eller utveckling av biblioteks- och kulturhusverksamheten systematiserat insamlingen av fakta och analyserna av exempelvis barn och ungas livsvillkor, språkutveckling, läsvanor och fritid.

Metoder för att nå ut till fler målgrupper

Ett proaktivt och uppsökande arbete hos flera verksamheter har ökat för att nå ut bredare till fler målgrupper. Inom området kultur och fritid ses en tydlig förflyttning för att underlätta för barn med funktionsnedsättning att delta i olika aktiviteter. Bland annat har Liseberg tagit fram en informationsfilm kring köföreträde/ledsagning och under kulturkalaset kunde barn och unga med funktionsnedsättning få stöttning på olika sätt genom föreningen Passalen. Budget- och skuldrådgivningen i demokrati- och medborgarservice har i samarbetet med barnavårdscentraler erbjudit förstagångsföräldrar ekonomisk rådgivning. Gryaab har fortsatt även i år att utveckla sin studiebesöksverksamhet. Resultatet av en enkätundersökning som gjordes utifrån Plan för Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2021-2026 gällande bolagets anpassningar och bemötande var mycket bra.

Förskoleförvaltningen har utrett, planerat och genomfört arbetet utifrån nya lagkrav om förskola för fler barn som började tillämpas 1 juli 2023. Arbetet består av två delar: att erbjuda särskilt platserbjudande för bättre språkutveckling och uppsökande verksamhet (information och dialog) till vårdnadshavare som har barn i åldern 3-5 år som inte är inskrivna i förskola. Insatsen har lett till en ökad inskrivning på 12 procent.

Metoder för att stödja barns och ungas rätt till utbildning

Grundskoleförvaltningen har genom ett fokuserat utvecklingsarbete skärpt skolpliktsbevakningen så att risken minskar att barn inte får sin skolplikt tillgodosedd. Det systematiska arbetet har förbättrats centralt.

Allt för många unga klarar inte behörigheten till gymnasiet. Näringslivsgruppen inledde under 2023 ett samarbete med Nextar och deras mentorskapsprogram som drivs på högstadiet för att ta itu med de utmaningarna. Genom deras metodik skapas inspirerande samverkan mellan skola och arbetsliv.

Metoder för barns rätt till en meningsfull fritid

Socialförvaltningarna har fortsatt med att uppmuntra till deltagande i weekendklubbar, utifrån partnerskapet med Passalen.

Under 2023 har antalet och unga som deltar i weekendklubbarna ökat. Förvaltningen för funktionsstöd har sett över och förbättrat möjligheterna till aktiv fritid utan föregående biståndsbeslut. Här har nya insatser och arbetssätt kring rådgivning, praktiskt stöd kring metoder till vårdnadshavare utvecklats, exempelvis syskonläger.

Metoder för feriejobb

Flera förvaltningar och bolag lyfter insatser för feriejobb. Förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning har inrättat stöttarteam, där en ungdom anställd i sommarjobb som stöttare och en ungdom med behov av stöd/anpassning har jobbat i team. Förvaltnings AB Framtiden har en ny satsning ”pluggjobb” som innebär att en grupp på cirka 20 ungdomar i Tynnered fick kombinera sommarjobb med tid att läsa upp sina betyg.

Metoder för att säkerställa barns rätt till en bostad

För att minska och motverka barn i akut hemlöshet startade projekt ”Barnfamiljer med korttidsavtal” i juni 2021 av exploateringsförvaltningen, socialförvaltningarna och Förvaltnings AB Framtiden. Sedan starten har projektet genererat bostäder till 266 hushåll, varav 89 under 2023. Störningsjouren, i samverkan med olika aktörer arbetar aktivt vidare med ett vräkningsförebyggande arbete gentemot barnfamiljer.

Förvaltnings AB Framtidens arbete mot oriktiga hyresförhållanden bidrar till att barn inte ska behöva bo i lägenheter med oriktiga kontrakt eller där det inte är känt vilka som bor i grannlägenheterna. Vid konvertering av olika typer av lokaler till lägenheter tas barnperspektivet med för att undersöka möjligheten att skapa lägenheter för stora barnfamiljer.

3.2.2 Metodutveckling – att förbättra rutiner utifrån barnets bästa

Barnboksluten visar på att arbetet fortsätter med att förbättra rutiner utifrån barnets bästa inom olika verksamheter. Det gäller främst de verksamheter som har barn som direkt målgrupp. Liksom tidigare barnbokslut genomförs endast ett visst arbete att förbättra rutiner utifrån barnets bästa i de verksamheter som har barn som indirekt grupp.

Förbättrade anvisningar och rutiner hos verksamheter som har barn som direkt målgrupp

Grundskoleförvaltningen har tagit fram en anvisning för att göra bedömningar av barnets bästa för att säkerställa att barns rättigheter tas i beaktande när beslut ska tas på förvaltningsnivå. Grundskoleförvaltningen har även i samarbete med stadsfastighetsförvaltningen tagit fram en anvisning som ska användas när staden bygger och utvecklar skolmiljöer.

Förvaltningen för funktionsstöd har anställt en utvecklingsledare 2023 med fokus på forskning och kunskapsutveckling, som följer och driver flera projekt som berör barn och barnets bästa och hur man kan möjliggöra större delaktighet genom brukarenkäter och observation. Socialförvaltning Sydväst har fortsatt implementera LÖSA (lösningar för delaktiga och trygga barn), vilket upplevs ha stärkt bedömningarna utifrån barnets bästa vid beslut.

Förvaltningen har också utvecklat de systematiska egenkontrollerna vilket bidrar till att synliggöra och identifiera eventuella utvecklingsområden utifrån om barnets bästa har beaktats vid beslut.

Demokrati- och medborgarservice uppger att verksamheten Romano Center i Väst börjat arbeta strukturerat för att säkerställa att barnkonsekvensanalyser görs inför alla förändringar och beslut i verksamheten.

Förbättrad systematik i ärendehantering för att synliggöra barnets bästa i verksamheter som har barn som indirekt målgrupp

Stadsledningskontoret har gjort en genomlysning av ärenden från 2019 och 2023 som visar på att barnrättsperspektivet har utvecklats och tydliggjorts under åren. Förvaltningen för inköp och upphandling har under 2023 implementerat en framtagna rutin för barnrättsfrågor i avtalsprocessen. Rutiner stödjer bedömningen av barnets bästa på en övergripande nivå inför varje upphandling.

3.2.3 Metodutveckling – att öka barns delaktighet

Det pågår ett utvecklingsarbete kring barns delaktighet i staden, men en hel del arbete kvarstår. Utmaningen finns kvar att hitta bra metoder för ökad delaktighet hos de yngsta barnen samt barn i utsatta situationer.

Stöd till medarbetare och verksamheter att öka barns delaktighet

Under 2023 har de fyra förvaltningarna inom stadsutveckling tillsammans arbetat med en förstudie där syftet är att kartlägga hur förvaltningarna arbetar med delaktighet och inflytande. I kartläggningen framkommer att barn sällan görs delaktiga i processerna. I de fall det sker så är det inom ramen för barnkonsekvensanalys i detaljplanearbetet samt i några fåtal fall i projekteringsfasen. Förstudien kommer att ge förslag på fortsatt arbete för att förbättra förvaltningens arbete.

Stadsledningskontoret har utarbetat en ny modell för att ytterligare stötta ungdomsfullmäktige. Detta innebär att flera medarbetare kan stötta forumet utifrån olika kompetenser.

Grundskoleförvaltningen har gjort en fortbildningsinsats för elevrådsansvariga vuxna. Nätverksträffar där medarbetare med ansvar för elevråd har delat erfarenheter har också bidragit till ett gemensamt lärande och utveckling.

Metoder för att öka barns delaktighet i socialtjänstprocessen

Socialförvaltningarna arbetar vidare med barns delaktighet och ser att vissa effekter av de metoder som implementerats gör att barns röst tydliggörs genom hela socialtjänstprocessen. Några socialförvaltningar uppger dock att det finns utmaningar vad gäller dokumentation om hur barn gjorts delaktiga och varför de ej gjorts delaktiga om så är fallet. Det framkommer till exempel vid aktgranskningar att barn inte alltid kommer till tals under utredningstiden, eller kommer till tals i liten grad. Liksom påtalat i tidigare barnbokslut saknas det erfarenhet inom vuxenavdelningar att genomföra barnsamtal. Vad gäller dialog med barn vid omorganisation av verksamhet har en del socialförvaltningar kommit långt. Andra uppger att de kan generellt bli bättre på att genomföra barnkonsekvensanalyser vid omorganiseringar och andra större förändringar.

Utveckling av enkäter, brukarrevisioner och verktyg för att öka barns delaktighet

Förvaltningen för funktionsstöd har ett pågående systematiskt arbete med brukarenkäter och brukarrevision. Under 2023 gjordes bland annat en förändring gällande en enkät så att barnen och ungdomarna själva skulle besvara frågorna - för att på så sätt få större delaktighet. Brukarrevisionen om lägerverksamhet visade att deltagarna var i huvudsak positiva men framförde önskemål om större delaktighet i planering och individuell anpassning av regler.

Förvaltnings AB Framtiden skriver att under 2023 har nya aktiviteter tillkommit inom *Satsning för Framtidstro*, ett fritidsprogram för att ge unga verktyg för att nå ut med sina tankar. Den förvaltningsövergripande demokratisatsningen med ungt inflytande som stadsledningskontoret samordnar, en del av stadens arbete med Göteborg 400 år, har lagt särskilt fokus på att utveckla metoder för att öka delaktighet och inflytande för elever i anpassad skola.

Dialoger som metod för barns delaktighet

Utvecklingsarbetet med barns delaktighet fortsätter inom grundskoleförvaltningen. Exempelvis har förvaltningen under 2023 fokuserat på att möjliggöra en god återkoppling från nämnd efter genomförd dialog med ungdomsfullmäktige, ett viktigt led i att bygga tillit. Ett arbete har också påbörjats kring formerna för hur information till och hur dialog med elever och vårdnadshavare bör genomföras vid skolenhetsförändringar. Det har även gjorts flera insatser för att lyssna in barns och ungas åsikter om kulturskolans verksamhet.

3.3 Samverkan utifrån ett helhetsperspektiv

Avsnittet är indelat i fyra delar kopplade till forum för samverkan; meningsfull fritid, goda uppväxtvillkor, hälsa och utbildning samt trygghet och säkerhet.

Inom varje nämnd och styrelse bör det finnas ett utpekat ansvar på ledningsnivå för att se till barns rättigheter i den egna verksamheten samt för att säkerställa den samverkan som krävs med övriga verksamheter i staden. Utgångspunkten för samordning och samverkan ska vara helhetssyn på barns rättigheter och resultera i att arbetet med barnrätt sker inom samtliga nivåer i organisationen. Samverkan bygger kompetens om helhetssynen och ger möjlighet till bättre bedömningar om barns bästa i beslutsunderlag och övriga styr- och ledningsprocesser. Genom samverkan med övriga verksamheter kan målkonflikter gällande barns rättigheter och andra intressen synliggöras.

3.3.1 Etablerade forum för samverkan

Samverkansforum för att säkra samverkan kring barn och unga

Samverkansforum för barn och unga där utvalda fackförvaltningar i staden ingår, har startats upp under hösten 2023 för att säkra samverkan kring barn och unga.

Förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen är sammankallande. Detta har gett rektor tydlig riktning för agerande och kontakt då barn i behov upptäcks, för att kunna

skapa de tidiga insatser som krävs. Dessa samverkansstrukturer bidrar till tydlighet och likvärdighet för barnen i staden.

Samverkan inom kommungemensamma frågor

Under 2023 har förvaltningsövergripande samverkan i kommungemensamma frågor som trygghetsfrågor, samverkan med civilsamhället och sociala erfarenheter i samhällsplaneringen etablerats. Socialförvaltning Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst sammankallar övriga 15 välfärdsförvaltningar. Samverkan sker på stadenövergripande nivå samt per stadsområde. Samtliga frågor påverkar barn och unga.

3.3.2 Samverkan för meningsfull fritid

Ny styrning för meningsfull fritid för barn och unga

Ett nytt strategidokument för meningsfull fritid för barn och unga 2023–2026 har tagits fram i samverkan mellan de fyra socialförvaltningarna. Dokumentet svarar upp till socialförvaltningarnas gemensamma målbild om en likvärdig och effektiv socialtjänst med tidiga insatser för en mer jämlik stad.

Grundskoleförvaltningen har reviderat riktlinje för skolskjuts och organisationsförändringen har gjorts tillsammans med stadsmiljöförvaltningen. Resor till och från fritidshem faller från årsskiftet 2023/2024 in under skolskjuts vilket innebär flera fördelar utifrån ett barnperspektiv, bland annat utifrån möjlighet till meningsfull fritid.

Samverkan med inriktning på att öka barns fysiska aktivitet

I samarbete med Västra Götalandsregionen erbjuder idrotts- och föreningsförvaltningen lågröskelträning i form av Fysisk aktivitet på recept (FaR) för både barn och vuxna. Under 2023 har verksamheten utvidgats. Familjeträning har startats upp och nu har unga från 13 år möjlighet att delta i gymträning. Idrotts- och föreningsförvaltningen har även startat upp ett Idéburet offentligt partnerskap (IOP) tillsammans med RF-SISU med syfte att erbjuda barn en kostnadsfri, meningsfull, trygg och aktiv fritid utan krav på medlemskap. Samarbetet ska skapa förutsättningar för förbättrad hälsa, öka tryggheten samt bidra till ett mer jämlikt deltagande inom föreningsidrotten i Göteborg.

Simlyftet är en satsning där idrotts- och föreningsförvaltningen samverkar med grundskoleförvaltningen och föreningar för att öka simkunnigheten bland stadens skolelever. Simskolan är gratis för grundskoleelever. Under 2023 har omkring 4 800 elever deltagit i undervisningen. Totalt har 113 skolor varit involverade.

Under 2023 samverkade stadsmiljöförvaltningen med olika aktörer inom Cykelklubben i syfte att tillgängliggöra och uppmuntra cykling för barn och unga i bland annat Hjällbo, Majorna-Kungsladugård och Backa-Brunnsbo. Konceptet omfattar även cykelfix, utlåning och cykelutflykter.

Stadsutveckling för aktiv och meningsfull fritid

De första permanenta delarna av jubileumsparken står nu klara (lekplatsen 2022 och badet 2023). Barnens rätt att ta staden i anspråk går därmed först i utbyggnaden av den nya stadsdelen. Den permanenta parken vilar på en flerårig grund av gemensamt testande och lekande i den prototyppark som Älvstranden Utveckling AB ansvarat för

sedan 2014. De relationer som byggts till platsen genom åren ger nu resultat i form av en välbesökt och uppskattad jubileumspark.

Under 2023 har planering av parkeringsanläggningen Masthugget Väst fortgått. P-huset kommer att inrymma en idrottshall som kommer att användas av barn och ungdomar både som en del av skolans idrottsverksamhet och inom föreningslivet. Projektet är ett exempel på när samverkan och helhetssyn bidrar till att flera behov löses inom en byggnad och bidrar positivt till barn och ungdomars vardag.

Skola som arena både utvecklas och backar

Totalt 23 skolor omfattas av Skola som arena som hjälper barn att få en aktiv fritid. Skolans lokaler öppnas upp till en mötesplats och alla som bor eller verkar i området kan komma och delta i eller leda olika kostnadsfria aktiviteter utanför lektionstid. Under paraplyet finns också Framtidens satsning Lights on. Grundstommen i arbetssättet är samverkan och delaktighet. Under 2023 har arbetet utvecklats och fler aktiviteter har etablerats. Samtidigt uppmärksammar grundskoleförvaltningen att många parter backar i samverkansinsatser. Under året har en extern aktör kopplats till projektet för att följa upp och utvärdera de insatser som görs.

Aktiviteter och evenemang för och av barn på stadens mötesplatser

Stadens arenor är viktiga mötesplatser för kultur, idrott och näringsliv. Genom att Got Event upplåter arenorna till breddidrott samt har en bredd i utbudet av evenemang skapas en verksamhet som tilltalar alla besökare, även barnen. Exempel på evenemang och aktiviteter som genomförts med och för barn under året är Världsongdomsspelen, invigning av Gothia Cup på Ullevi samt öppningsceremoni för Partille Cup på Scandinavium.

Exempel på ytterligare aktiviteter och evenemang där stadens förvaltningar och bolag samverkat med olika aktörer under året är Kulturkalaset, Göteborgarnas vardagsrum i Kronhuset, Tillsammansfestivalen med program där olika generationer möts samt Side by Side, musikläger.

Liseberg har under 2023 skänkt drygt 16 000 Allt-i-ett (entré och åkpass), 900 entréer och 115 Lisebergspass. Flest har delats ut genom Göteborgs Stads olika verksamheter. 3500 entréer och 1600 åkpass delades ut i samband med Barnsjukhusets dag. Drygt 2000 personer deltog i samband med Lisebergdagen för anpassad skola.

Samverkan med civilsamhället för meningsfull fritid för unga med funktionsnedsättning

Under året har förvaltningen för funktionsstöd tillsammans med socialförvaltningarna, idrotts- och föreningsförvaltningen samt föreningslivet samarbetat kring kommunfullmäktiges uppdrag om att förstärka och utveckla möjligheter till bra fritidssysselsättning för barn med funktionsnedsättningar.

Flera förvaltningar och bolag har också idéburet offentligt partnerskap (IOP) med föreningen Passalen i syfte att inkludera fler barn med funktionsvariation i verksamhet på stadens anläggningar, utbilda personal för att möta målgruppen utifrån deras behov samt skapa ökad tillgänglighet och delaktighet på evenemang (med särskilt fokus på barn i utsatta områden). På Göteborgs Kulturkalas medverkade Passalen med en egen programpunkt där man mötte upp unga som ville ha sällskap och trygghet.

3.3.3 Samverkan för goda uppväxtvillkor, hälsa och utbildning

Samverkan för att säkerställa att barn och unga med funktionsnedsättning får rätt stöd- och vårdinsatser

Behovet av samordning och samverkan är stort och i flera fall finns lag som reglerar vad som ska finnas, till exempel gällande barn med funktionsnedsättning. Bristande koordination och samordning inom och mellan olika aktörer är dock enligt flertalet rapporter och utredningar vanligt. Dessa brister drabbar särskilt barn och unga med samsjuklighet, olika psykiatriska tillstånd och stora sociala behov. En positiv utveckling är därför att socialförvaltningarna har förstärkt samverkan med förvaltningen för funktionsstöd under 2023 för att barn ska få tillgång till rätt insatser från rätt huvudman.

Familjecentrerat arbetssätt (FCA) för att skapa goda uppväxtvillkor

Det familjecentrerade arbetet fortgår och bedöms bidra till att skapa goda uppväxtvillkor för barn i närområdet och ge förutsättningar för aktörer runt barn och familj att samverka kring tidiga insatser, på organisations- grupp- och individnivå.

Barnhälsonätverk har inrättats

Socialförvaltningar har under året tillsammans med förskoleförvaltningen och berörda BVC i respektive område, tagit beslut om att inrätta barnhälsonätverk. Syftet med barnhälsonätverk är att samverka kring barns hälsa för att alla barn ska få samma möjligheter till jämlika och goda uppväxtförhållanden. Nätverken ska bidra till att öka möjligheterna att ge barn och familj tidiga insatser i rätt tid.

Samverkan för fler föräldrar i arbete (FFIA)

Arbetsmarknad och vuxenutbildning har utvecklat ett riktat arbetssätt, Fler Föräldrar i Arbete (FFIA), för föräldrar med försörjningsstöd som är i behov av särskilt stöd för att nå arbete eller studier. Arbetssättet utgår från en familjecentrerad kartläggning samt tydlig samverkan med remitterande socialtjänst. Verksamheten ser resultat i form av att många av de som omfattats av FFIA blivit självförsörjande. Flera av deltagarnas barn har, till följd av planeringen med flera parallella insatser, fått ett extra stöd runt sig till exempel genom IFO-FH eller på skolan. Deltagarnas barn har också i högre utsträckning börjat ta del av de fritidsaktiviteter som finns i stadsdelen.

Sociala investeringar i utvecklingsområden

AB Framtidens Satsning för Framtidstro omfattar insatser i koncernens samtliga utvecklingsområden med ändamålen att förbättra barn och ungas förutsättningar att klara skolan, ha en meningsfull fritid, få möjlighet till sommarjobb och extraarbete samt föräldrastödande insatser. Satsningen innebär en plan för sociala investeringar i omfattningen 50 mnkr under perioden 2022 – 2026 och omsätts i insatser i samverkan med externa aktörer.

Som en del av arbetet för att stärka ungas sysselsättning och uppmuntra till fortsatta studier har fältgruppen i socialförvaltning Nordost arbetat nära aktörer som kommunala bostadsbolag, förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning, SSPF (samverkan mellan skola, socialtjänst, polis, fritid) samt samordnaren för ung helg och feriejobb för att uppmuntra och hjälpa ungdomar att söka jobb, skriva CV, samt erbjuda årskurs 8 sommarjobb.

3.3.4 Samverkan för trygghet och säkerhet

Ökad trygghet i trafikmiljön vid skolor

Stadsmiljöförvaltningen, exploateringsförvaltningen och grundskoleförvaltningen har samverkat för att skapa säkra cykelvägar och bilfria zoner vid två pilotskolor med otrygg trafikmiljö för att öka andelen elever som går, cyklar eller åker kollektivt till skolan. Inom projektet läggs stor vikt vid att inhämta både elevers och vårdnadshavares synpunkter och vid behov även ytterligare intressenter.

Uthyrning för ökad trygghet, säkerhet och trivsel

För att barn och unga ska kunna röra sig i och runt Higabs hus i en känsla av trygghet, säkerhet och trivsel som innebär en frånvaro av rädsla, oro eller stress har bolaget samverkat med kunskapscentrum mot organiserad brottslighet. Arbetet har bestått i att utveckla arbetet med säker uthyrning i syfte att motverka uthyrning till kriminell verksamhet. Den fysiska platsen där kriminella och barn möts minskar förhoppningsvis genom detta arbete.

Bra försäkringsskydd och skadefria anläggningar där barn och unga vistas

Försäkring AB Göta Lejon samverkar med skolförvaltningarna för att ta fram ett bra försäkringsskydd till Staden. Bolaget arbetar också i samverkan med Räddningstjänst och stadens övriga förvaltningar och bolag för att förebygga skador på stadens förskolor, skolor, idrottshallar och andra anläggningar där barn vistas. Detta skapar förutsättningar för barns rätt till utbildning, lek, fritid och har en koppling till trygghet.

Boendelösningar för familjer med barn med funktionsnedsättning

Exploateringsförvaltningen samverkar med socialtjänsten, sjukvården, kunskapscentrum mot organiserad brottslighet, polisen med flera för att få fram så trygga, säkra och funktionella boendelösningar som möjligt för familjer med barn med funktionsnedsättning.

3.4 Genomföra kommunikationsinsatser till barn om deras rättigheter

Genom att barn får högre kunskap om sina grundläggande rättigheter samt till hälsa, utbildning, fritid och trygghet kan barn själva påverka hur rättigheterna tillgodoses. Kommunikationen är viktig för att förmedla anpassad information om rättigheterna och hur de kan tillgodoses till barn utifrån deras olika förutsättningar och behov. Detta är en av barnrättsplanens riktade insatser, vilken är kopplad till barnkonventionens samtliga artiklar.

Ansvarig för insatsen är nämnden för demokrati- och medborgarservice, i samarbete med kulturnämnden, förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd samt de fyra regionala socialnämnderna.

Demokrati- och medborgarservice har påbörjat att uppdatera webbsidorna på goteborg.se. Vidare har förvaltningen tagit fram ett informationsmaterial, i samarbete med Göteborgs Universitet, för att intressera målgruppen unga att bli delaktiga i Göteborgsförslaget. Invånarguiderna informerar även målgruppen barn och unga om att de kan få stöd via medborgarkontoren. Ett samarbete med Intraservice har

resulterat i att ett nytt enkätverktyg tagits fram med en uppläsningfunktion för att tillgängliggöra för de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Intraservice uppger även att förvaltningen tagit fram nya tjänster för året som bland annat riktar sig till barn direkt och indirekt. Några av dessa är ”klarspråk” för att tillgängliggöra information till bland annat barn, samt ”elektroniska underskrifter” som möjliggör snabb handläggning av ärenden så att barn kan få hjälp snabbare.

Förvaltningen för funktionsstöd fortsätter sitt arbete genom Lots för att ge barn med funktionsnedsättning information och vägledning om vilket stöd som finns i samhället. Socialförvaltning Hisingen uppger att ett aktivt arbete pågår med att informera barn och unga om deras rättigheter. Ett extra fokus ligger på att placerade barn får ta del av information om hur de kan överklaga beslut eller kontakta Institutionen för vård och omsorg (IVO) om de har klagomål.

I grundskoleförvaltningen har ett arbete pågått under flera år med att implementera ett gemensamt digitalt bildstöd för alla elever. Genom att alla skolor har tillgång till bildstöd kan alla elever få stöd i kommunikation, både att ta in och bearbeta information, men också som ett kommunikationshjälpmedel med syftet att öka elevers delaktighet i undervisning, utredningar och utvärderingar av åtgärdsprogram.

3.5 Medborgarkontor med tydlig inriktning för barn

Staden ska erbjuda platser, fysiska och/eller digitala, där barn kan få information om stadens insatser och hur de kan ta del av dem. Det möjliggör även för barns och ungas egna initiativ till dialoger med olika verksamheter som är berörda inom frågor som berör dem. Denna riktade insats i barnrättsplanen är främst kopplad till artiklarna 2, 6 och 12.

Ansvarig för insatsen är nämnden för demokrati- och medborgarservice.

Förvaltningen har inte tolkat insatsen som att öppna nya medborgarkontor för unga. I stället ska de medborgarkontor som redan finns fyllas med information, konsultation och aktiviteter kopplat till barnkonventionen och att det är medborgarkontoren som tar fram aktiviteter kopplat till insatsen. Bland annat har medborgarkontoret via invånarguiderna påbörjat muntliga möten med barn för att informera om det stöd som medborgarkontoren kan ge i olika frågor.

3.6 Säkerställa placerade barns rätt till utbildning

För att rätten till utbildning ska säkerställas för placerade barn behövs en bra samverkan mellan socialtjänsten, grundskolan och utbildningsförvaltningen. Barnrättsplanen föreslår att metoden Skolfam ska utvecklas. Insatsen finns med bland barnrättsplanens riktade insatser och omfattar samtliga grundläggande artiklar.

Ansvarig för insatsen är grundskolenämnden, utbildningsnämnden och de fyra regionala socialnämnderna

Under 2022 utökade grundskoleförvaltningen på uppdrag av grundskolenämnden verksamheten för att kunna möta den kö som fanns. Årets barnbokslut förmedlar dock inte huruvida ambitionen 2023 har uppfyllts om att inga barn finns kvar i kön till Skolfam.

Målgruppen för Skolfams insatser är familjehemsplacerade elever i grundskolan. Elever med annan placeringsform som jourhem och HVB/SiS ingår inte i målgruppen. Inte heller familjehemsplacerade elever i anpassad grundskola. Att inkludera familjehemsplacerade elever i anpassad grundskola i Skolfam är under utredning och ett pågående arbete som troligtvis presenteras under 2024.

För elever med placering på SiS pågår idag ett samarbete gällande skoluppföljning mellan socialförvaltningarna och grundskoleförvaltningen, men för den större gruppen elever som har placering på HVB finns idag inget samarbete. Grundskoleförvaltningen följer inte dessa elevers skolgång. En arbetsgrupp har fått i uppdrag att säkerställa dessa elevers rätt till utbildning.

3.7 Höja valdeltagandet till ungdomsfullmäktige

En ökad kännedom om val till ungdomsfullmäktige gör fler delaktiga i utvecklingen av staden Göteborg och stärker legitimiteten för barnens folkvalda forum. Särskilt behöver insatser ske för att möjliggöra ett jämlikt valdeltagande för barn med olika förutsättningar. Denna insats är kopplad till samtliga grundläggande principer, men framför allt barns rätt till deltagande.

Ansvarig för insatsen är grundskolenämnden i samverkan med nämnden för demokrati- och medborgarservice, idrotts- och föreningsnämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden samt de fyra regionala socialnämnderna.

Under året har samverkan skett mellan de olika förvaltningarna som möter målgruppen kring valet i ungdomsfullmäktige. Samverkan har utvecklats och fler förvaltningar arbetar nu aktivt med att bidra till ett ökat valdeltagande.

Grundskoleförvaltningen uppger att de arbetat med valstärkande aktiviteter. Demokrati- och medborgarservice uppger att årets sommarjobbare fick kunskap om ungdomsfullmäktige och arbetade med att gå ut till andra sommarjobbare i staden och informera om möjligheten att rösta och att ställa upp som kandidat till valet till Ungdomsfullmäktige. Förvaltningen uppger även att de varit delaktig i insatser såsom valkonvent och medborgarbudget för unga. Det har varit en varierad trend i valdeltagandet under årens lopp. Årets valdeltagande sjönk trots insatserna för höjt deltagande. Det ansträngda ekonomiska läget på flertalet skolor är en av flera förklaringar till resultatet. Grundskoleförvaltningen ser att uppsökande arbete på skolorna, att vara på plats och stötta medarbetare och elever i arbetet, ger ett högre valdeltagande. Men det finns stora skillnader inom och mellan stadsområden och i kontaktpersonernas mandat att arbeta med valet på skolan.

3.8 Miljö och klimat

I ett barnrättsarbete behöver barns intressen i samhället tas tillvara. En fråga som barn och unga lyfter och oroar sig för, och som också flera barnbokslut tar upp är miljö och klimat. I barnrättsplanen finns ingen insats kopplad till detta område.

Stadsledningskontoret uppger i sitt barnbokslut att de har ett uppdrag i framtagandet av ett förslag till en klimatanpassningsplan och har stöttat i att öka medvetenheten om barns särskilda sårbarhet och hur barns miljöer påverkas av klimatförändringar, i samverkan med direkt berörda förvaltningar. Den föreslagna planen har ett tydligt fokus på barns arenor, till exempel skola och omsorg, då dessa sektorer är särskilt sårbara för klimateffekter i form av extremväder så som värmebölja och översvämningar. Förslaget förväntas behandlas i kommunstyrelsen för beslut under våren 2024.

Demokrati- och medborgarservice uppger att de har arbetat med att fånga upp ungas klimatoro och klimatinitiativ och kunskaper och input från feriearbetare har använts i flera olika sammanhang.

Idrotts- och föreningsförvaltningen har engagerat sig aktivt för att uppfylla målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2030, grundat på Agenda 2030, Parisavtalet och Sveriges nationella miljömålssystem. Under året intensifierades arbetet med energieffektivisering och förvaltningen har framgångsrikt lyckats spara energi. Genom att investera i gröna energikällor och implementera teknik för att optimera energianvändningen strävar förvaltningen inte bara efter att uppfylla dagens krav, utan även att sätta höga ambitioner för att skapa en positiv påverkan för kommande generationer.

3.9 Faktorer som påverkat genomförandet av barnrättsarbetet

Det finns faktorer som påverkat barnrättsarbetet under året både i positiv och negativ riktning. Det kan vara väsentliga händelser, ny lagstiftning, organisationsutveckling och personaltillgång. Nedan följer några exempel som förvaltningar och bolag lyft i sina barnbokslut som påverkat genomförandet.

Hög personalomsättning påverkar barnrättsarbetet

En förutsättning för ett starkt och levande barnrättsarbete är en stabil personalsituation. Samtliga fyra socialförvaltningar lyfter utmaningar kring hög personalomsättning. Kunskap och kompetens tappas när kunniga medarbetare slutar och många medarbetare är nya, vilket påverkar förutsättningarna för hur barnrättsarbetet bedrivs och bevaras. Till exempel rapporterar socialförvaltning Nordost att flera enheter sedan en längre tid tillbaka har vakanta tjänster vilket gör att det i perioder är svårt att säkerställa kvaliteten i barnrättsarbetet då det finns många områden och grupper med stora behov i stadsområdet.

Ekonomins påverkan på barnrättsarbetet

Det aktuella omvärldsläget innebär generellt minskade ekonomiska resurser i offentliga verksamheter vilket påverkar det interna barnrättsarbetet i förvaltningar och bolag, men framför allt arbete i samverkan. Under 2023 har de ekonomiska förutsättningarna till exempel påverkat arbetet med Skola som arena. Barns rätt till att uppleva konst under skoltid har påverkats enligt Stadsteatern. Det tuffa ekonomiska läget ser ut att fortsätta även under 2024 för grundskoleförvaltningen. Risker för negativa konsekvenser för grupper av barn och enskilda barn gällande trygghet och studiero, undervisningens kvalitet och särskilt stöd är fortsatt stora.

Behov av ökad kompetens i barnrättsarbetet

Flera verksamheter rapporterar att det finns en osäkerhet om vad som menas med barnrättsperspektivet. Det framkommer också att det finns ett behov av stärkt kunskap om barns delaktighet med koppling till samordning och annan lagstiftning samt metoder för praktiskt genomförande och uppföljning.

Ledning och styrning påverkar barnrättsarbetet

Förvaltningen för funktionsstöd rapporterar ett viktigt steg för stärkt ledning och styrning genom att peka ut ett särskilt ansvar för barnrätt på ledningsnivå, i enlighet med uppdrag i barnrättsplanen. Flera verksamheter rapporterar dock att det saknas styrning, kompetens och rutiner som säkerställer att barn görs delaktiga där det har betydelse. Medarbetare inom vissa förvaltningar uttrycker att de saknar förutsättningar i form av tid, metoder och stöd för att kunna arbeta med delaktighet. Vidare uppger Älvstranden Utveckling AB:s att i det nya ägardirektivet har formuleringen att "Barnperspektivet ska genomsyra all planering och utveckling" tagits bort.

Tillit - en viktig förutsättning för barnrättsarbetet

För att nå framgång i barnrättsarbetet lyfts tillit som en viktig förutsättning. Desinformationskampanjen och bristande tillit till socialtjänsten har påverkat förutsättningarna att nå de barn och familjer som är i behov av stöd. Det har cirkulerat felaktiga påståenden och desinformation om förskola under samma period som det uppsökande arbetet har pågått och ibland har det skapat oro och motstånd till förskolan, vilket även kan ha påverkat utfallet i arbetet med att få fler barn att gå i förskolan.

Ungdomsfullmäktigehar har under flera år lyft vikten av förtroende för olika samhällsinstitutioner. I dialogen om årets barnbokslut framkom att desinformationskampanjen mot socialtjänsten påverkar många barn. Om det finns barn som till exempel utsätts för våld i hemmet och de tror att socialtjänsten ska omhänderta dem, kommer de inte våga ta kontakt.

En del barn upplever också att socialtjänsten inte lyssnar på dem i fall där de faktiskt tar kontakt och borde bli placerade, till exempel om de bor i hem där det finns vapen och narkotika. De tycker också att om ett barn blir anmält borde det få information och svar på sina frågor. Barns psykiska ohälsa är också något som ungdomsfullmäktige fokuserat på under flera år. Att inte få stöd i tid tycker de är allvarligt och skadar förtroendet för elevhälsa och BUP. Det finns skjutningar, nätmobbning med mera som gör att barn mår dåligt. ”Hur ska Göteborg gå framåt om de unga inte mår bra och får den hjälp de behöver?” Ungdomsfullmäktige lyfter också att det finns en hög nivå av radikalisering bland unga män till antidemokratiska ideologier. Det sägs att 20% av dagens unga killar helst vill se en stark ledare i en antidemokratisk version. Staden måste arbeta med att stärka förtroendet för samhället, demokratin och politiken, konstaterar de.

3.10 Utvecklingsområden 2024

Förvaltning och bolag har i sina barnbokslut identifierat utvecklingsområden kopplat till barnrättsarbetet. Nedan är en sammanställning av de utvecklingsområden som flera förvaltningar och bolag identifierat för sitt arbete under 2024. De verksamhetsspecifika utvecklingsområdena tas inte upp här.

- Fortsatt **kompetensutveckling** för att öka kunskapsnivån om barn livsvillkor och barns rättigheter. Detta för att få mer träffsäkra insatser och utveckla metoder för att nå de barn som verksamheten inte når i dagsläget och med fokus på icke-diskriminering. Speciellt lyfts kompetensutveckling fram för de verksamheter där barn är indirekt påverkade. Även i sammanhang där barn inte är primär målgrupp behöver barnrätten finnas med.
- **Det systematiska kvalitetsarbetet** kopplat till ledning och styrning behöver utvecklas vidare, inklusive kvalitativ och kvantitativ uppföljning utifrån principen om icke-diskriminering. Rutiner kopplat till ärendeprocessen och kvalitén på barnkonsekvensanalyser behöver fortsätta att utvecklas för att säkerställa barns bästa. Att det finns utmaningar med barnkonsekvensanalyser lyfts fram ännu tydligare i år.
- **Kunskaps- och evidensbaserat arbetssätt** behöver utvecklas för att fördjupa analyserna och göra de rätta prioriteringarna, det vill säga i högre utsträckning ta stöd i vetenskap samt använda och utveckla beprövad erfarenhet.
- **Samverkan** behöver fortsatt stärkas generellt mellan stadens förvaltningar och bolag, men också med externa myndigheter, speciellt när det rör sig om barn i utsatta situationer där flera förvaltningar är involverade.
- Gemensamt är också att **öka barns delaktighet** genom att utveckla metoder på området, till exempel att inkludera barn i medborgardialoger. Barn har i regel inte heller varit inblandade i strategiska beslut tagna av nämnder och styrelser, utom vid några få undantag.
- Det råder brister i arbetet med **kommunikation riktad till barn**, en viktig del i att göra barn delaktiga i samhällsutvecklingen. Målgruppsanpassad samhällsinformation samt kommunikation kring grundläggande rättigheter behöver utvecklas. Särskild hänsyn behöver tas till barn i utsatta situationer samt de yngsta barnen.

- **Det kompensatoriska uppdraget** behöver stärkas. Staden behöver vara innovativ och modig i prioritering och resurssättning gällande sociala insatser som stärker jämlikheten och minskar segregationen.

4 Slutsats

Enligt Göteborgs Stads budget ska barnperspektivet genomsyra Göteborgs Stads arbete. Det innebär att alla verksamheter omfattas. Ett barnrättsperspektiv utgår från helheten i barnkonventionen och innebär att barnet inte får diskrimineras på någon grund (artikel 2), att barnets bästa ska bedömas och beaktas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3), att barnet har rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) och att barnet får möjlighet att säga sin mening och få den respekterad (artikel 12). Det handlar även om att avsätta resurser för barn och att barn och vuxna har goda kunskaper om barnets rättigheter.

Barnrättsarbetet är ett långsiktigt arbete och har pågått i Göteborgs Stad under många år. I och med barnrättsplanen med tillhörande barnbokslut finns en tydlig och samordnad styrning och uppföljning av genomförandet av barnkonventionen, i syfte att främja ett fortlöpande barnrättsarbete. Barnrättsplanen kommer att utvärderas 2024. Samma år firar ungdomsfullmäktige 20 år.

4.1 Övergripande iakttagelser

Barnboksluten visar på att det pågår ett aktivt arbete för att säkerställa barns rättigheter och steg tas för att utgå från barnkonventionen. Det arbete som bedrivits under året ligger i linje med de insatser och fokusområden som finns i barnrättsplanen. Fler barnbokslut än tidigare visar förflyttningar i sitt arbete, främst inom socialtjänsten och utbildningssektorn. Förflyttningar och resultat har främst rapporterats kopplat till den metodutveckling som skett för ökad systematik i barnrättsarbetet samt att samverkan mellan olika interna och externa aktörer stärker barns rättigheter. I kommande avsnitt ges en lite mer utförlig beskrivning av de förflyttningar och resultat som skett.

Fortfarande dominerar beskrivningar av aktiviteter utan koppling till resultat och effekter. Ett förbättringsområde är således att tydliggöra relationen mellan aktiviteterna och de resultat och effekter aktiviteterna förväntas ge för att uppnå målen med barnrättsarbetet. I vissa fall skulle det vara fördelaktigt att lägga resurser på att identifiera hur arbetet kan fördjupas utifrån ett barnrättsperspektiv för att ge mer effekt. Likväl behöver brister adresseras för att ge mer användbar styrinformation till egen nämnd eller styrelse.

Det går att utläsa i barnboksluten att avståndet mellan de som har barn som direkt målgrupp och barn som indirekt målgrupp växer när det kommer till att arbeta aktivt med frågorna. Barnrättsarbetet prioriteras högre bland de som arbetar med frågor som mer direkt påverkar barn och unga, vilket inte är så konstigt. Men för att leva upp till barnkonventionen behöver alla verksamheter identifiera hur barn berörs av och kan påverka verksamheten och sedan agera utifrån det. Kunskapen är fortsatt låg i flera förvaltningar och bolag hur deras verksamheter påverkar barn och barns livsmiljöer.

Vuxennormen gör att barn ofta inte ses som medborgare fullt ut, barns möjligheter till delaktighet är oftare lägre än vuxnas. Men om verksamheten menar att frågor och beslut berör medborgare gäller detta barn som vuxna. Ett fortsatt utvecklingsområde för förvaltningar och bolag är att i högre utsträckning tillvarata den särskilda kompetens barn besitter om sina livsvillkor och samhället i stort.

Utmaningarna i att få till ett systematiskt barnrättsarbete fortsätter, särskilt i frågor som rör yngre barn och barn i utsatta situationer och minoritetsperspektiv. Mest förekommande är alltså att utgå ifrån ett barnperspektiv, det vill säga baserat på vuxnas kunskaper och förståelse om vad som är barns bästa. Att tydliggöra mål och förväntade resultat av de insatser som ska göras är ett annat förbättringsområde för många. De faktorer som angetts i kapitel 3.9 bidrar också till utmaningar i att få till en systematik i barnrättsarbetet.

Utvecklingsområdena som identifierats är i stort sett samma som tidigare års utvecklingsområden, vilket är ett tecken på att arbetet ofta kräver en långsiktighet. Dessa är kompetenshöjning, metodutveckling, samverkan och kommunikation, vilka främst kan kopplas till artikel 2, 3 och 12. Två nya utvecklingsområden har tillkommit. Den ena rör kunskaps- och evidensbaserat arbetssätt vilket omfattar samtliga grundläggande principer. Den andra är att det kompensatoriska uppdraget behöver stärkas som främst har kopplingar till artikel 2 och 6.

I dialogen med ungdomsfullmäktige om stadens barnbokslut och barnrättsarbete lyfts vikten av kompetenshöjning, tillit till institutioner, arbete mot diskriminering, delaktighet samt psykisk hälsa som särskilt prioriterade områden. Detta går i linje med de utvecklingsområden som stadens förvaltningar och bolag identifierat för 2024.

4.2 Slutsatser per insatsområde

Fler förvaltningar och bolag har under 2023 fokuserat på att utveckla metoder och rutiner än på grundläggande kompetenshöjning i barnrättsfrågor.

4.2.1 Kompetenshöjande insatser

De kompetenshöjande insatserna har riktats dels till förvaltningarnas och bolagens egna verksamheter, dels till de målgrupper som verksamheterna vänder sig till. Målgrupperna kan även vara andra verksamheter samt externa grupper, exempelvis vårdnadshavare och allmänheten. Liksom i tidigare barnbokslut förekommer spetsutbildningar kopplat till metodutveckling samt grundläggande utbildningar om barnrätt. Kompetensutvecklingen av barnrättsfrågor fortgår i stadens verksamheter som främst har barn som direkt målgrupp. Det är samma trend som föregående års barnbokslut. Kompetenshöjande insatser förekommer även i viss mån för att öka kunskaperna kring barnrätt hos verksamheter som har barn som indirekt målgrupp. Inom denna grupp märks en skillnad mellan förvaltningar och bolag, där förvaltningar gjort fler satsningar för ökad kompetens inom området.

En utmaning som några socialnämnder rapporterar även i år är det kompetenstapp som uppstår i samband med personalomsättningen. En annan utmaning som lyfts av bland annat förvaltningen för inköp- och upphandling är att behovet av kompetens kan ligga

utanför det egna verksamhetsområdet, det vill säga att verksamheten är beroende av att andra har tagit fram bra underlag där till exempel barn konsulterats. Det visar på att staden som helhet behöver arbeta aktivt med barns rättigheter i alla led.

Då barnkonventionen blev lag i Sverige 2020 stärktes barnets ställning i lagstiftningen. Dock återstår det fortfarande ett stort arbete för att barn ska ses som fullvärdiga rättighetsbärare och för att ett barnrättsbaserat synsätt ska genomsyra alla åtgärder som rör barnet.

4.2.2 Metodutveckling

I årets barnbokslut har rapporteringen på metodutveckling ökat. Speciellt gäller det de verksamheter med barn som direkt målgrupp och som har en god grundkompetens om barnrättsfrågor. Metodutvecklingen har också fungerat som ett kompetenslyft. Verksamheterna ger en rad exempel på olika metoder för att utveckla det systematiska barnrättsarbetet.

Det är främst förvaltningar som har barn som direkt målgrupp som tar upp att metodutvecklingen bidragit till ett bättre systematiskt arbete. Metodutvecklingen har bidragit till en förändring i de konsekvensanalyser som görs för mer träffsäkra insatser. Dock kvarstår utmaningen i att barn i utsatta situationer och yngre barn får sina rättigheter tillgodosedda. Barnboksluten visar att vissa steg tas i metodutvecklingen i några få verksamheter som har barn som indirekt målgrupp.

Det finns även ett fortsatt behov av att utveckla arbetet kopplat principen om icke-diskriminering. Barnboksluten visar att det är fortsatt en utmaning att ta fram indikatorer och andra underlag för att förebygga diskriminering. Bristen på underlag riskerar att osynliggöra vissa enskilda, eller grupper, av barn. Ytterligare en risk är att okunskap om ojämlikheten bland barn leder till insatser som ytterligare ökar de ojämlika livsvillkoren. En ökad samverkan med röstbärande organisationer skulle kunna öka verksamheternas kunskap om barn vars röster inte hörs och främja och förstärka arbete med att inkludera de barn som är svåra att nå.

Barnets bästa brukar förknippas med arbetet inom socialtjänsten och utbildningssektorn. Mycket arbete läggs ner i dessa verksamheter vilket avspeglas i barnboksluten. Men det är inte bara inom socialtjänsten och utbildningssektorn som barnets bästa ska bedömas och prövas då många frågor berör barn direkt och indirekt. Barnombudsmannen menar att en prövning av barnets bästa ska göras oavsett om barn berörs direkt eller indirekt. Det betyder att prövning av barnets bästa till exempel ska göras vid kommunala beslut som rör stadsplanering, budget och vid nämndbeslut.

4.2.3 Samverkan

Jämfört med tidigare års barnbokslut har samverkansfrågor fått ett större utrymme i de flesta barnbokslut, särskilt när det gäller stadens bolag. Både bolag och förvaltningar ger många exempel på olika samverkansformer, både i projekt och i ordinarie verksamhet. Samverkan sker inom en rad olika områden både internt och externt.

Samverkan som är kopplat till aktiviteter och evenemang på fritiden fungerar väl på många sätt och utvecklas. Särskilt fokus har varit barn med funktionsnedsättning som lett till att fler deltagit och fått påverka inriktning och utformning.

När det rör det enskilda barnet, kan samverkan vara särskilt utmanade och barnets rättigheter uppfylls inte alltid. Detta gäller särskilt barn som har särskilda och komplexa behov och/eller lever i utsatta situationer. Olika samverkansformer har etablerats och förstärkts, men det är svårt att utläsa faktiska resultat.

Målkonflikter uppstår lätt när olika aktörer ska samverka, särskilt när resurserna är knappa. I stället för att på ett effektivt och konkret sätt fokusera på det gemensamma börjar parterna mer fokusera på sina kärnverksamheter. Utmaningen med att skapa samsyn gällande roller och ansvar för att barns rättigheter ska bli tillgodosedda kan också leda till osäkerhet och målkonflikter. Under året har till exempel olika parter backat i samverkansinsatser under Skola som arena.

4.2.4 Insatser riktade direkt till barn

Vad gäller insatserna riktade direkt till barn har det inom flera av dem inte skett några större förflyttningar.

En viktig del i arbetet med att göra barn delaktiga är att se till att barnen får tillgång till målgruppsanpassad information som de förstår. Flera grupper av barn i utsatta situationer samt yngre barn är svårare att nå med viktig information om exempelvis, service, utbud och grundläggande fri- och rättigheter. Stadens verksamheter behöver därför höja sina kunskaper om barns olika förutsättningar att ta till sig information, för att lättare kunna anpassa informationen efter barnens ålder, mognad och behov. Likaså behöver Göteborgs Stad utveckla sin kriskommunikation som riktas till barn.

Barn och unga efterfrågar information om stadens verksamheter och service, men det är oklart om detta behov tillgodoses via befintliga medborgarkontor, kontaktcenter, information på stadens hemsida och så vidare. Information till barn behöver finnas där barn finns.

4.2.5 Koppling till ungdomsfullmäktiges rekommendationer

Ungdomsfullmäktige lämnade synpunkter på Göteborgs Stads barnbokslut 2022 samt rekommendationer gällande områden som de ansåg staden borde prioritera i sitt arbete 2023. Barnbokslutet 2023 visar att framför allt förvaltningarna har fokuserat på de frågor som ungdomsfullmäktige ringade in som handlade om:

- Alla i kommunen måste arbeta med barns rättigheter
- Arbetet behöver intensifieras mot rasism och diskriminering på skolan och i samhället i stort
- Arbeta mer med konflikthantering och civildyrage
- Barns delaktighet och inflytande behöver öka i frågor som berör dem, exempelvis utveckla elevråden ytterligare
- Skolan behöver anpassas bättre till barn som behöver extra stöd och studiero
- Segregationen behöver brytas med fokus på skola, fritid och kultur

- Kollektivtrafiken borde vara gratis för att kunna röra sig fritt i staden

4.2.6 Koppling till FN-kommitténs rekommendationer

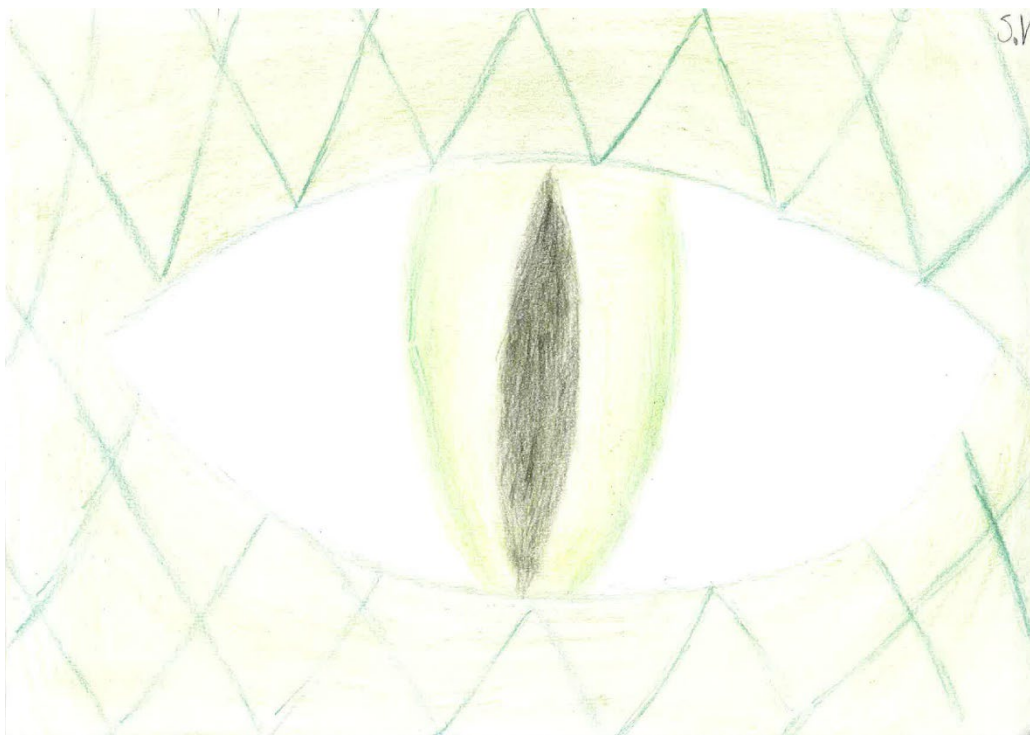
I februari 2023 kom FN:s kommitté för barnets rättigheter med sina rekommendationer om hur Sverige efterlever och säkerställer barnets rättigheter i enlighet med barnkonventionen. De utmaningar som kommittén lyfter överensstämmer väl med de utmaningar och utvecklingsområden som identifierats i stadens barnbokslut. Bland annat att arbeta mot diskriminering och rasism, stärka system för datainsamling för att möjliggöra analys av barns situation och särskilt barn i utsatta situationer, samt skapa förutsättningar på ett meningsfullt sätt delta i familjelivet, lokalsamhället, skolan och i det kommunala beslutsfattandet. Rekommendationerna överensstämmer också med de utvecklingsområden som barn själva lyft genom ungdomsfullmäktige.

FN:s barnrättskommittés rapport finns i bilaga 2.

Bilaga 1 – Konstnärliga inslag från UF

Konstnär, Eva Molin

Konstnär, Sojo Varing

I Göteborgs stads hjärta, så stort och brett,
barnens rättigheter är viktiga här,
genom program och initiativ så mätt,
de trygga får växa och lära utan besvär.

I lyssnandets klang och inkluderingens famn,
barnens röster får blomstra och blänka,
i beslutsprocesser, deras ord blir ett namn,
en framtid av respekt och jämlikhet, vi längta.

Oavsett bakgrund, oavsett var de står,
alla barn ska ha samma chans och möjlighet,
Göteborg strävar framåt, i sken av en klar,
framtid där barnens rättighet är en sanning med helighet.

Dikt om barn av Jens Wahlqvist

Bilaga 2 – FN:s barnrättskommittés rapport 2023

Förenta nationerna

CRC/C/SWE/CO/6-7

Konventionen om barnets rättigheter

Distr.: Allmän den

7 mars 2023

Original: English

Kommittén för barnets rättigheter

Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport*

I Inledning

1. Kommittén behandlade Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport¹ vid sitt 2 670:e och 2 671:a möte² den 16 och 17 januari 2023 och antog vid sitt 2 698:e möte den 3 februari 2023 dessa sammanfattande slutsatser.
2. Kommittén välkomnar inlämningen av konventionsstatens sjätte och sjunde periodiska rapport enligt det förenklade rapporteringsförfarandet, som gav ökad kunskap om situationen när det gäller barns rättigheter i konventionsstaten. Kommittén uttrycker sin uppskattning över den konstruktiva dialog som fördes med konventionsstatens delegation som bestod av personer på hög nivå inom olika sektorer.

II. Uppföljningsåtgärder som vidtagits och framsteg som gjorts av konventionsstaten

3. Kommittén välkomnar de olika lagstiftningsåtgärder, institutionella åtgärder och politiska åtgärder som konventionsstaten vidtagit för att genomföra konventionen, däribland antagandet av lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter 2020, ändringarna i brottsbalken 2022 för att stärka barns skydd mot sexuellt utnyttjande och inrättandet av Institutet för mänskliga rättigheter 2022.

III. Huvudsakliga förbättringsområden och Rekommendationer

4. Kommittén påminner konventionsstaten om att alla de rättigheter som Anges i konventionen är odelbara och ömsesidigt beroende av varandra och understryker vikten

* För antagande av kommittén vid dess nittioandra möte (16 januari –3 februari 2023).

¹ CRC/CSWE/6-7.

² Se CRC/C/SR.2670 och CRC/C/SR.2671.

av alla de rekommendationer som anges i föreliggande sammanfattande slutsatser. Kommittén vill göra konventionsstaten uppmärksam på rekommendationerna inom följande områden, för vilka det krävs brådska åtgärder: oberoende tillsyn (punkt 12), icke-diskriminering (punkt 17), våld mot barn, inklusive sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (punkt 26), utbildning (punkt 38), barn som är asylsökande, flyktingar och migranter (punkt 43) samt unga lagöverträdare (punkt 45).

5. **Kommittén rekommenderar att konventionsstaten säkerställer att barns rättigheter förverkligas i enlighet med konventionen, det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi genom hela processen med att genomföra 2030-agendan för hållbar utveckling. Den uppmanar konventionsstaten att säkerställa att barn på ett meningsfullt sätt kan delta i utformningen och genomförandet av politik och program som syftar till att nå alla de 17 målen för hållbar utveckling i den mån de rör barn.**

A. Allmänna åtgärder för genomförande (artiklarna 4, 42 och 44.6)

Lagstiftning

6. **Kommittén välkomnar inkorporeringen av konventionen i den nationella lagstiftningen och utredningen om hur nationell lagstiftning och praxis överensstämmer med konventionen, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:**
  - a) **Åtgärda de oförenligheter som identifierats i utredningen och säkerställer att konventionen alltid väger tyngre vid konflikt med inhemsk lagstiftning eller allmän praxis.**
  - b) **Säkerställer att konsekvensanalyser med utgångspunkt i barns rättigheter är en integrerad del av utredningar som föregår ny lagstiftning och i ombesörjandet av barnvänliga sätt att låta barn delta i arbetet med nationella och subnationella lagar och andra författningar som har betydelse för möjligheterna att uppfylla åtagandet om barns rättigheter.**

Övergripande politik och strategi

7. **Kommittén noterar med oro att den nationella strategin om barns rättigheter inte har uppdaterats sedan 2009, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:**
  - a) **Uppdaterar den nationella strategin om barns rättigheter och utarbetar en handlingsplan för dess ändamålsenliga genomförande som inbegriper en särskild strategi för att hantera de skillnader i genomförandet av konventionen som föreligger mellan kommuner och regioner och som har specifika, tidsbundna och mätbara mål samt avsätter tillräckligt med mänskliga, tekniska och ekonomiska resurser.**
  - b) **På ett ändamålsenligt sätt övervakar och utvärderar hur arbetet fortskrider med att genomföra barns rättigheter i enlighet med den nationella strategin och tillhörande handlingsplan, under lämplig medverkan av barn och det civila samhället.**

Samordning

8. Kommittén påminner om sina tidigare rekommendationer³ och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
- a) Inrättar eller utser ett organ på nationell nivå som ska ansvara för det ändamålsenliga genomförandet av konventionen på central, regional och kommunal nivå och i olika sektorer, såsom utbildning, hälso- och sjukvård och sociala tjänster samt rättssystemet
  - b) Främjar ett institutionaliserat samarbete mellan lokala myndigheter för att säkerställa tillgången till och förbättra tillhandahållandet av tjänster för barn och familjer.

Resursfördelning

9. Kommittén påminner om sin allmänna kommentar nr 19 (2016) om offentlig budgetering för förverkligandet av barns rättigheter och rekommenderar att konventionsstaten införlivar ett barnrättsperspektiv i den statliga budgetprocessen för att göra följande:
- a) Genomföra ett spårningssystem för fördelning, användning och övervakning av resurser för barn i hela konventionsstaten och bedöma hur investeringar i alla sektorer bidrar till barnets bästa.
  - b) Fastställa budgetposter för barn i missgynnade eller utsatta situationer, inbegripet barn med funktionsnedsättning, barn som tillhör minoritetsgrupper, barn som lever i fattigdom och barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, och säkerställa att dessa budgetposter skyddas även i situationer av ekonomisk kris eller andra nödsituationer.
  - c) Stärka öppna och deltagarinriktade budgetprocesser på nationell och kommunal nivå i vilka det civila samhället, allmänheten och barn kan delta på ett ändamålsenligt sätt.

Datainsamling

10. Kommittén är oroad över bristen på data uppdelad efter funktionsnedsättning, etniskt ursprung, socioekonomisk bakgrund och migrationsbakgrund, som inte möjliggör tillräcklig analys av barns situation, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
- a) Stärker sitt system för datainsamling när det gäller både kvalitativa och kvantitativa indikatorer som omfattar alla områden av konventionen, och ser till att data delas upp på ålder, kön, funktionsnedsättning, geografisk plats, etniskt och nationellt ursprung, samt socioekonomisk bakgrund, för att möjliggöra analys av barns situation, särskilt barn i utsatta situationer.
  - b) Stärker insamlingen och analysen av data om diskriminering av barn, barn med funktionsnedsättning, statslöshet och barn med ”okänd nationalitet”, barns socioekonomiska situation och våld mot barn, inbegripet övergrepp, vanvård och sexuellt utnyttjande.
  - c) Säkerställer ändamålsenlig samordning och utbyte av data mellan berörda departement och enheter, yrkesgrupper och det civila samhället, och användningen av data för att utforma, utöva tillsyn av och utvärdera politik och projekt om barns rättigheter.

---

³ CRC/C/SWE/5, punkt 12.

Oberoende övervakning

11. Kommittén välkomnar inrättandet av Institutet för mänskliga rättigheter 2022 men är fortfarande djupt oroad över att Barnombudsmannen, trots kommitténs tidigare rekommendationer, inte har mandat att ta emot klagomål från barn, över att förfarandena för inlämning av klagomål inom specifika mekanismer är komplicerade, och över att Barnombudsmannens oberoende skulle kunna påverkas negativt av beroendet av finansiering kopplad till specifika regeringsuppdrag.

12. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Tilldelar tillräckligt med resurser till Barnombudsmannen för att övervaka inkorporeringen av konventionen i nationell lagstiftning.
- b) Prioriterar säkerställandet av att Barnombudsmannen har mandat att ta emot, utreda och kompetent hantera klagomål från barn på ett barnvänligt sätt.
- c) Förenklar förfarandena för att lämna in klagomål inom befintliga mekanismer och säkerställer att alla barn känner till att de har rätt att lämna in klagomål och erhålla erforderligt stöd för att lämna in klagomål.
- d) Fortsätter att vidta åtgärder för att garantera Barnombudsmannens oberoende i enlighet med de principer som är relevanta för nationella institut som arbetar med att främja och skydda mänskliga rättigheter (Parisprinciperna), bland annat genom att säkerställa att alla regeringsuppdrag beslutas genom en samrådsprocess.

Spridning, upplysning och utbildning

13. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Fortsätter att höja allmänhetens kunskap om barns rättigheter, bland annat genom att sprida barnvänligt pedagogiskt material, och främjar barns aktiva deltagande genom offentlig uppsökande verksamhet.
- b) Säkerställer systematisk utbildning i barns rättigheter, konventionen och dess första två fakultativa protokoll för alla yrkesverksamma som arbetar för och med barn.

Internationellt samarbete

14. Kommittén berömmar konventionsstaten för sitt långsiktiga åtagande i fråga om offentligt utvecklingsbistånd och uppmuntrar konventionsstaten att ytterligare stärka barnrättsperspektivet i sina handelsavtal och i sin politik och sina program om utvecklingsbistånd, bland annat genom konsekvensanalyser av hur internationella bistånds- och samarbetsprogram påverkar barns rättigheter.

Barns rättigheter och näringslivet

15. Kommittén noterar med uppskattning handlingsplanen om företagande och mänskliga rättigheter men är oroad över bristen på rättsligt ansvar för företag som har kränkt barns rättigheter. Kommittén påminner om sin allmänna kommentar nr 16 (2013) om staternas skyldigheter rörande näringslivets påverkan på barnets rättigheter och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Upprättar ett tydligt regelverk för företag och deras dotterbolag som bedriver verksamhet på eller leds från konventionsstatens territorium för att identifiera, förebygga, begränsa och redovisa verksamheter som negativt påverkar mänskliga rättigheter eller äventyrar barns rättigheter, inklusive risker förenade med produktionen av fossila bränslen.
- b) Upprättar tillsynsmekanismer för att utreda och ge upprättelse för näringslivets kränkningar av barns rättigheter i syfte att förbättra möjligheterna att utkräva ansvar och öka insynen.
- c) Kräver att företag gör bedömningar av, håller samråd om och fullt ut redovisar näringsverksamhetens miljö- och hälsorelaterade effekter och andra effekter på barns rättigheter och deras planer att åtgärda dessa effekter.

B. Allmänna principer (artiklarna 2–3, 6 och 12)

Icke-diskriminering

16. Kommittén välkomnar strategin och antagandet av handlingsplanen för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter och utredningen av diskrimineringslagen, men är djupt oroad över följande:

- a) Avsaknaden av data om diskriminering av barn uppdelade efter ålder, eftersom ålder finns med bland de diskrimineringsgrunder som är förbjudna enligt lagen.
- b) Ihållande diskriminering, bland annat genom rasistiska uttryck, rasistiska attacker och mobbning, av barn i missgynnade situationer.
- c) Regionala skillnader, bland annat i tillgången till god hälso- och sjukvård, sociala tjänster och utbildning, samt i fråga om rättssystemet.

17. Kommittén uppmanar konventionsstaten:

- a) Att samla in data om diskriminering av barn uppdelad efter ålder, bland annat i syfte att identifiera och analysera diskriminering på grund av ålder, i enlighet med lagen.
- b) Att genomföra riktade politiska åtgärder och program för att bekämpa rasistiska och främlingsfientliga handlingar bland barn och att utrota diskriminering av barn i missgynnade situationer, bland annat barn av afrikansk och asiatisk härkomst, romska och samiska barn, muslimska barn, barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, barn som saknar uppehållstillstånd, barn med funktionsnedsättning, barn i alternativ omvårdnad, samt homosexuella, bisexuella, transsexuella och intersexuella barn.
- c) Att säkerställa att åtgärderna omfattar upplysnings- och mediekampanjer för att förändra sociala normer och beteenden som bidrar till diskriminering, särskilt på grund av etnicitet, migrationsstatus, funktionsnedsättning, religion, sexuell läggning och könsidentitet.
- d) Att hantera skillnaderna mellan kommuner för att säkerställa att barn har lika tillgång till tjänster, bland annat när det gäller en god utbildning, lämpligt boende och skydd mot våld och diskriminering.

- e) Att stärka den rättsliga ramen om diskriminering, däribland diskrimineringslagen, förenkla och säkerställa barnvänliga klagomålsförfaranden, samt säkerställa att barn vet hur de gör för att rapportera fall av diskriminering och att rapporterna utreds av en behörig myndighet.

Barnets bästa

18. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer att principen om barnets bästa konsekvent tillämpas i program och lagstiftningsrelaterade, administrativa och rättsliga förfaranden, bland annat när det gäller föräldrars vårdnad och umgänge, alternativ omvårdnad, unga lagöverträdare, asyl och stöd till barn som är brottsoffer eller vittnen till brott.
- b) Säkerställer ändringar i lagstiftningen för att förtydliga förfarandet och kriterierna för att fastställa barnets bästa i utlänningslagen (2005) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993) i enlighet med barnrättsutredningen.
- c) Ger vägledning och utbildning till alla relevanta personer som är ansvariga för att fastställa barnets bästa inom alla områden och att detta intresse beaktas i första hand.

Rätten till liv, överlevnad och utveckling

19. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten skärper sina insatser för att förhindra självmord bland barn, inklusive barn med funktionsnedsättning, barn som inte identifierar sig med det kön de tilldelats vid födseln, barn som är transpersoner och ensamkommande asylsökande barn och inrättar myndighetsövergripande arbetsgrupper för granskning av dödsfall bland barn i syfte att förbättra de preventiva åtgärderna.

Respekt för barnets åsikter

20. Kommittén noterar att barns åsikter inte systematiskt beaktas i beslut som påverkar dem och att de flesta kommuner saknar strukturer för att säkerställa att barn deltar i beslutsfattandet, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer att alla barn kan uttrycka sin åsikt och höras i alla beslut som påverkar dem, inklusive i domstol och administrativa förfaranden och i beslut som rör migration och asyl, vårdnad, boende och umgänge, placering i alternativ omvårdnad, sociala tjänster och våld i hemmet, utan krav på föräldrars eller vårdnadshavares samtycke.
- b) Antar relevanta ändringar i lagstiftningen för att säkerställa att barns åsikter hörs och beaktas i ovannämnda beslut, bland annat genom att avskaffa olämplighetsundantaget i familjelagstiftningen och utlänningslagen och när det gäller socialnämndens beslut om barn med funktionsnedsättning.
- c) Säkerställer att alla kommuner inför policyer och strukturer, till exempel ungdomsråd, för att säkerställa att barn deltar i det lokala beslutsfattandet.
- d) Fortsätter att skärpa åtgärderna för att ge alla barn, inklusive barn i missgynnade situationer, möjlighet att på ett meningsfullt sätt delta i

familjelivet, lokalsamhället, skolan och i det kommunala och nationella beslutsfattandet.

- e) Säkerställer att alla berörda yrkespersoner som arbetar med och för barn, inklusive rättsväsendet, systematiskt erhåller lämplig utbildning i barns rätt att höras och att få sina åsikter beaktade.

C. Medborgarliga rättigheter och friheter (artiklarna 7–8 och 13–17)

Medborgarskap

- 21. Kommittén noterar ändringen i lagen (2001) om svenskt medborgarskap 2021 för att för vissa statslösa barn slopa kravet på permanent uppehållstillstånd för att få svenskt medborgarskap, men är oroad över att lagstiftningen fortfarande är restriktiv, bland annat för barn som saknar uppehållstillstånd, statslösa barn födda i utlandet och barn med ”okänt medborgarskap”. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
  - a) Utvecklar ett förfarande för att fastställa barns statslösa status för att ordentligt kunna identifiera och skydda statslösa barn.
  - b) Ger barn som annars skulle vara statslösa möjlighet att förvärva medborgarskap vid födseln.
  - c) Ger barn som saknar uppehållstillstånd, barn födda utomlands och barn med ”okänt medborgarskap” större möjligheter att få medborgarskap.

Rätt till privatliv och tillgång till lämplig information

- 22. Kommittén påminner om sin allmänna kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
  - a) Skärper regelverket och skyddsmekanismerna till skydd för barns rättigheter och säkerhet i den digitala miljön.
  - b) Säkerställer att lagar om tillgång till information och den digitala miljön skyddar barn från skadligt innehåll och material och risker på internet.
  - c) Fortsätter sina ansträngningar för att öka barns, lärares och familjers digitala kompetens och färdigheter.

D. Våld mot barn (artiklarna 19, 24.3, 28.2, 34, 37 a och 39)

Tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning

- 23. Kommittén noterar med djup oro rapporter om användningen av tvångsåtgärder i alternativa omvårdnadsmiljöer, trots de lagändringar som gjorts på senare tid, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
  - a) Vidtar lagstiftningsåtgärder för att uttryckligen förbjuda användningen av isolering, avskiljning och fastspänning av barn i alternativa omvårdnadsmiljöer, och säkerställer att all personal får utbildning i vårdmetoder som inte inbegriper tvång.

- b) Säkerställer att barn har tillgång till konfidentiella, barnvänliga och oberoende klagomålsmekanismer för rapportering av ärenden, särskilt inom alternativ omvårdnad.

Övergrepp och vanvård

- 24. Kommittén välkomnar utarbetandet av en ny strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn men är oroad över socialtjänstens avsaknad av tillräckliga resurser och över socialtjänstkontorens inkonsekventa hantering av ärenden som rör övergrepp mot barn och våld i hemmet. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
  - a) Säkerställer att socialtjänstlagen (2001) ändras så att den innehåller bestämmelser som medger att barn under femton år som utsätts för övergrepp eller vanvård, bland annat av sin förälder eller vårdgivare, kan söka hjälp hos socialtjänsten utan föräldrarnas samtycke, och att deras åsikter hörs och beaktas i beslut som rör deras omvårdnad.
  - b) Säkerställer att de mekanismer som ska stödja barn som utsatts för våld, inklusive socialtjänsten, har tillräckliga resurser.

Våld mot barn, inklusive sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp

- 25. Kommittén välkomnar den nya nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn, men är djupt oroad över följande:
  - a) Den höga förekomsten av våld mot barn, inklusive sexuellt utnyttjande, könsrelaterat våld och cybervåld.
  - b) Den låga andelen anmälningar, åtal och fällande domar i ärenden som rör sexuellt utnyttjande av barn och sexuella övergrepp mot barn, och de lindriga straffen för gärningsmännen i form av böter eller korta fängelsestraff.
  - c) Den särskilda utsattheten för flickor, barn med funktionsnedsättning, barn i alternativ omvårdnad och barn i socioekonomiskt missgynnade situationer.
  - d) Rapporterna om våld och sexuella övergrepp mot barn i tvångsvård (slutna institutioner).
  - e) Avsaknaden av en lagstiftningsram för att säkerställa sektorsövergripande samordning och kvalitetsstandarder för övergripande stödtjänster till våldsoffer, och det faktum att inte alla barn har tillgång till specialiserat stöd.
  - f) Den otillräckliga förmågan hos yrkespersoner som arbetar med och för barn att upptäcka och hantera fall av våld mot barn.

26. Kommittén uppmanar konventionsstaten:

- a) Att utarbeta en övergripande handlingsplan för genomförandet av den nya strategin för att förebygga och bekämpa våld mot barn och säkerställa att den innehåller riktade åtgärder för flickor, barn med funktionsnedsättning, barn i socioekonomiskt missgynnade situationer, barn som är migranter och barn som tillhör minoriteter, samt att den tilldelas tillräckliga resurser och tar ett helhetsgrepp på sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.

- b) Att säkerställa att barn har tillgång till konfidentiella och barnvänliga klagomålsmekanismer, inklusive hjälplinjer, för att rapportera alla former av våld och övergrepp, och uppmuntrar barn att använda dessa mekanismer.
- c) Att säkerställa att alla fall av våld mot barn, i och utanför hemmet, utreds och hanteras på ett ändamålsenligt sätt, samt att gärningsmännen i fall som rör sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp åtalas och tilldöms straff som motsvarar brottets svårighetsgrad.
- d) Att anta lagstiftning i syfte att säkerställa en sektorsövergripande samordning av utredningar och övergripande kvalitetsstandarder för stödtjänster vid Barnahus, bland annat vid vittnesförhör, medicinska utvärderingar och terapeutiskt stöd till brottsoffer.
- e) Att skärpa åtgärderna för att säkerställa att alla barn som är offer för eller vittne till våldsbrott snabbt får tillgång till information om rättsmedel för att säkerställa deras återhämtning och återintegrering, samt barnvänliga och sektorsövergripande rättsmedel och övergripande stöd, bland annat vid Barnahus, i syfte att förhindra sekundär viktisering av dessa barn.
- f) Att ytterligare stärka upplysnings- och utbildningsprogrammen, inklusive kampanjer, under medverkan av barn, för att öka medvetenheten bland allmänhet, lärare, hälso- och sjukvårdspersonal, socialarbetare och andra yrkesgrupper som arbetar med och för barn om könsrelaterat våld, sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp, och identifierar och på lämpligt sätt hanterar alla fall som rör våld mot barn, inklusive vanvård och sexuella övergrepp.
- g) Att införliva utbildning om våld mot barn i relevanta program inom högre utbildning och säkerställa att yrkespersoner som arbetar med och för barn erhåller obligatorisk utbildning om våld, inklusive om tillämpning av den vägledning som utarbetats av Socialstyrelsen om stöd till barn som riskerar att fara illa.
- h) Att säkerställa systematisk insamling och analys av data om könsrelaterat våld och sexuellt utnyttjande, bland annat om antalet fall som har rapporterats till myndigheterna, utretts och lagförts och om gärningsmännens straff, som kan användas som underlag för genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa våld.

Skadliga sedvänjor

- 27. Kommittén noterar att det 2020 infördes ett särskilt barnnäktenskapsbrott och skärpta straff för så kallade hedersrelaterade brott, men är oroad över antalet barn som har utsatts för eller riskerar att utsättas för barnnäktenskap och kvinnlig könsstympning, och bristen på åtal för detta. Kommittén påminner om den gemensamma allmänna rekommendationen nr 31 av kommittén för avskaffande av diskriminering av kvinnor/den allmänna kommentaren nr 18 av kommittén för barnets rättigheter om skadliga sedvänjor (2019) och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
  - a) Skärper åtgärderna för att utrota barnnäktenskap och förhindra kvinnlig könsstympning, bland annat genom tilldelning av tillräckliga resurser för upplysningskampanjer, stöd till brottsoffer och utbildning av berörda yrkesgrupper i att identifiera potentiella brottsoffer.

- b) Ytterligare ökar rapporteringen av barnåktenskap, kvinnlig könsstympning och andra skadliga sedvänjor till berörda myndigheter och säkerställer att gärningsmännen ställs inför rätta.
- c) Säkerställer att inga onödiga medicinska eller kirurgiska behandlingar av intersexuella barn utförs förrän barnen kan ge sitt upplysta samtycke, och tillhandahåller lämpliga sociala, medicinska och psykologiska tjänster, råd och stöd till intersexuella barn och deras familjer.
- d) Tillhandahåller gottgörelse och stöd till intersexuella barn som fått onödig medicinsk eller kirurgisk behandling, bland annat genom att säkerställa att deras tillgång till rättslig prövning inte hindras av preskription.

E. Familjemiljö och alternativ omvårdnad (artiklarna 5, 9–11, 18.1–18.2), 20–21, 25 och 27.4)

Familjemiljö

28. Kommittén noterar med oro avsaknaden av ett barnrättsperspektiv i föräldrabalken (1998) och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
- a) Ser över lagstiftningen för att säkerställa tillräckliga garantier för att ett barnrättsperspektiv beaktas vid tvister mellan föräldrar, däribland rätten att höras, och överväger att ge barn ett separat ombud.
  - b) Säkerställer att barns åsikter beaktas i beslut om boende och umgänge, bland annat genom att säkerställa att berörda yrkespersoner har expertis i hur man förhör barn och bedömer barns berättelser och att rättsväsendet har kapacitet att göra bedömningar av barnets bästa, bland annat i fall som rör våld eller övergrepp.

Barn som berövats sin familjemiljö

29. Kommittén vill göra konventionsstaten uppmärksam på den globala studien om frihetsberövade barn och riktlinjerna för alternativ omvårdnad av barn, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:
- a) Säkerställer att barn kan uttrycka sina åsikter och hörs inför beslut som rör placering i alternativ omvårdnad och under hela deras vistelse, att det finns tillgängliga och barnvänliga kanaler för rapportering och upprättelse vid våld eller övergrepp mot barn under omvårdnad, och att placeringsbesluten omprövas med jämna mellanrum.
  - b) Stärker rättssäkerheten inom hela Statens institutionsstyrelses (SiS) verksamhet, bland annat genom att komma till rätta med tillämpningen av tvångsåtgärder och våld, och säkerställer att alla barn i alternativ omvårdnad får individanpassad vård, däribland regelbunden tillgång till psykiatriskt stöd.
  - c) Utökar antalet yrkespersoner som arbetar med familjer och barn och stärker deras kapacitet, särskilt socialarbetare, för att säkerställa ett individanpassat stöd, för att öka deras medvetenhet

om särskilda behov hos barn i alternativ omvårdnad, och för att garantera respekten för barns åsikter.

- d) Tilldelar tillräckligt med ekonomiska, tekniska och mänskliga resurser till socialtjänsten och förbättrar deras samarbete med utbildnings- och hälso- och sjukvårdsmyndigheter.
- e) Säkerställer tillgången till familjevård, särskilt för mycket små barn, stärker familjevårdssystemet, bland annat genom regelbunden översyn av placeringar, och tillhandahåller fortbildning, stöd och rådgivning för familjehem och föräldrar till barn som återvänder till sina familjer efter att ha varit placerade i alternativ omvårdnad.
- f) Skärper åtgärderna för att tillhandahålla utbildning, färdigheter och möjligheter för återintegrering i samhället och självständigt boende för barn som lämnar alternativ omvårdnad.

Barn till frihetsberövade föräldrar

- 30. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten ökar kommunernas kapacitet att ge information och stöd till barn med frihetsberövade föräldrar och stöd för att upprätthålla regelbunden personlig kontakt med föräldrarna.

F. Barn med funktionsnedsättning (artikel 23)

- 31. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer rätten hos barn med funktionsnedsättning att höras och att få lämpligt kommunikationsstöd i allt beslutsfattande som påverkar dem, att alla beslut bygger på individuella bedömningar och att information om skälen för besluten är tillgänglig.
- b) Stärker stödet för social delaktighet och individuell utveckling för barn med funktionsnedsättning, bland annat genom att stärka deras tillgång till personlig assistans, rehabilitering och hjälpmedel.
- c) Ökar antalet stödlärare och bygger upp föräldrars, lärares och andra yrkespersoners förmåga att inse behoven hos barn med funktionsnedsättning och särskilt värdet av inkluderande utbildning.

G. Grundläggande hälsa och välfärd (artiklarna 6, 18.3, 24, 26, 27.1–27.3 och 33)

Hälsa och hälso- och sjukvård

- 32. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Skärper åtgärderna, bland annat genom utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal, för att säkerställa att barn i missgynnade eller marginaliserade situationer, inklusive barn i alternativ omvårdnad, barn som lever i fattigdom, barn som är asylsökande och flyktingar och barn som inte

identifierar sig med det kön de tilldelats vid födseln, får snabb och effektiv tillgång till god hälso- och sjukvård.

- b) Ökar familjers medvetenhet om amningens betydelse och övervakar genomförandet av den internationella uppförandekoden för marknadsföring av modersmjölkersättning.

Psykisk hälsa

33. Kommittén noterar med oro utbredningen av depression, ångest och självskadebeteende bland barn, och de långa kötiderna för barn som söker vård inom psykiatri, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Stärker barnpsykiatriens vårdtjänster och program, bland annat genom att säkerställa i) att det finns tillgång till psykoterapeutisk behandling på skolor och i lokalsamhällen inom alla regioner, ii) att det finns ett tillräckligt antal kvalificerade yrkespersoner, bland annat barnpsykologer och barnpsykiatriker, för att snabbt kunna tillgodose barns behov av psykiatrisk vård, och iii) att sådana tjänster anpassas för att tillgodose de specifika behoven hos särskilt flickor, asylsökande barn och flyktingbarn, barn med funktionsnedsättning, samt barn som är homosexuella, bisexuella, transpersoner och intersexuella.
- b) Investerar i preventiva åtgärder, tar tag i de underliggande orsakerna till suicid och psykisk ohälsa bland barn, och säkerställer att barns perspektiv inkluderas i utvecklingen av de insatser som de har tillgång till.
- c) Säkerställer att läkemedel, bland annat för ångest, depression, psykosomatiska sjukdomar och adhd, endast förskrivs till barn när det finns medicinska skäl och efter en individuell bedömning av barnets bästa, och att läkare, barn och deras föräldrar är fullt informerade om icke-medicinska alternativ och eventuella biverkningar förenade med sådana läkemedel.
- d) Lokalt tillhandahåller utbildning och stöd, inklusive regelbundna hembesök, till föräldrar till barn med psykisk ohälsa.

Ungdomshälsa

34. Kommittén påminner om sin allmänna kommentar nr 20 (2016) om genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer att barn får utbildning i sexuell och reproduktiv hälsa som är anpassad efter deras ålder och som inbegriper utbildning i jämställdhet, sexuell mångfald, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt förebyggande av våld.
- b) Skärper insatserna för att förhindra och hantera förekomsten av drog-, alkohol- och tobaksanvändning bland ungdomar, särskilt på skolor, och säkerställer en tidig identifiering och lämplig remittering av ungdomar i behov av behandling.
- c) Säkerställer att barn och ungdomar med datorspelsberoende, spelmissbruk eller andra former av nätberoende får den hjälp och det stöd som de behöver.

Klimatförändringens påverkan på barns rättigheter

35. Kommittén berömmar konventionsstaten för att ha minskat sina växthusgasutsläpp mellan 1990 och 2020 med 29 procent och för att ha antagit en klimatlag och klimatpolitiska handlingsplaner men rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer att konventionsstatens politik och program för klimatförändringar, klimatbegränsning och klimatanpassning genomförs i enlighet med rättigheterna i konventionen och tar hänsyn till att barns behov och åsikter är en angelägen fråga.
- b) Med skolans aktiva deltagande främjar barns medvetenhet om och beredskap för klimatförändringen, bland annat genom att införa ämnet i läroplaner och lärarutbildningar.
- c) Vidtar lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att upprätthålla sina extraterritoriella skyldigheter när det gäller miljöpåverkan som påverkar barns rättigheter utomlands, bland annat när det gäller affärsverksamheter och internationella samarbeten som bedrivs på eller leds från konventionsstatens territorium.

Levnadsstandard

36. Kommittén noterar med uppskattning de åtgärder som vidtagits för att minska barnfattigdomen, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Ytterligare skärper sin politik för att säkerställa att alla barn har en lämplig levnadsstandard, bland annat genom att höja socialbidragen för hushåll med en ensamstående förälder, asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn till utländska föräldrar, genom att utveckla åtgärder för att förhindra hemlöshet, och genom att snabbt tillhandahålla lämpligt och långsiktigt subventionerat boende och andra stödåtgärder till behövande familjer.
- b) Säkerställer att alla kommuner har barnvänliga tillfälliga boenden eller nödboenden för behövande barn, att inga barn bor kvar på sådana boenden längre än 14 dagar och att sådana barn skyndsamt flyttas till långsiktiga boenden.
- c) Förhindrar att barn vräks från sina hem.
- d) Samlar in och offentliggör statistik över antalet barn i gatumiljöer och barn som bor på tillfälliga boenden och vidtar åtgärder för att på lämpligt sätt tillgodose deras behov.

H. Utbildning, fritid och kulturella aktiviteter (artiklarna 28–31)

Utbildning, inklusive yrkesutbildning och yrkesvägledning

37. Kommittén noterar att konventionsstaten främjar principen om inkluderande utbildning, men är fortfarande oroad över skillnaderna i tillgång till utbildning av likvärdig kvalitet och över förekomsten av diskriminering, trakasserier och mobbning i skolan.

38. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer att barn i missgynnade grupper, inklusive barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, barn i alternativ omvårdnad och barn från socioekonomiskt missgynnade familjer, har lika tillgång till god utbildning, bland annat genom att i) tilldela de resurser som krävs för att säkerställa en god och tillgänglig offentlig utbildning samt reglera och utöva tillsyn av fristående skolor i syfte att komma till rätta med ojämlikheten i utbildningssystemet, och ii) göra grundskole- och gymnasieutbildningen obligatorisk för alla barn, inklusive asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn med tillfälliga uppehållstillstånd.
- b) Minskar och förebygger antalet barn som hoppar av och är frånvarande från skolan, baserat på en analys av de bakomliggande orsakerna, bland annat genom att anta en nationell strategi för att förhindra att barn hoppar av och är frånvarande från skolan, utveckla riktlinjer för att identifiera, registrera och hantera skolfrånvaro, och genom att regelbundet samla in data om barn som hoppar av och är frånvarande från skolan som kan användas som underlag vid genomförandet av åtgärder på området.
- c) Skärper åtgärderna för att säkerställa en inkluderande utbildning i den allmänna skolan för alla barn med funktionsnedsättning, bland annat genom att i) avskaffa den bestämmelse i skollagen (2010) som förbinder mottagandet av ett barn med funktionsnedsättning med vissa villkor, och ii) anpassa läroplaner och utbildningar och anlita speciallärare och annan specialiserad personal i integrerade klasser så att barn med funktionsnedsättning och inlärningssvårigheter får individuellt stöd och tillbörlig uppmärksamhet.
- d) Anslår tillräckligt med mänskliga och ekonomiska resurser för att genomföra rekommendationerna i utredningsrapporten om en mer likvärdig skola, i syfte att utrota segregation och diskriminering i skolan.
- e) Säkerställer att migrerande, romska och samiska barn har tillgång till en god flerspråkig och interkulturell utbildning, bland annat med hjälp av lämpliga läromedel, flerspråkiga lärare och pedagogiska verktyg.
- f) Skärper åtgärderna för att bekämpa våld i skolan, bland annat sexuella trakasserier, mobbning, nätmobbning och cybervåld, och säkerställer att de omfattar förebyggande åtgärder, mekanismer för tidig upptäckt, regler för ingripande, obligatorisk utbildning för lärare, ökad egenmakt för barn, samt ökad medvetenhet om de skadliga effekterna av mobbning och våld.
- g) Ger lärare vägledning och regelbunden utbildning i hur man hanterar våld och andra ordningsstörningar i skolan, i enlighet med skollagen (2010), i syfte att förhindra missbruk av den bestämmelse som ger lärare rätt att ingripa fysiskt för att avvärja ordningsstörningar och säkerställa att sådana åtgärder vidtas utifrån ett barnperspektiv.
- h) Säkerställer att barn och ungdomar aktivt deltar i formuleringen av utbildningspolitiken.

Förskola

- 39. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten skärper åtgärderna för att komma till rätta med kvalitetsskillnaderna i förskolans verksamhet och åtgärdar bristen på lärare, bland annat med hjälp av kreativa incitament för förskolläraryrket.

Utbildning i mänskliga rättigheter

40. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Stärker undervisningen om barns rättigheter och konventionens principer i grundskolans läroplaner i alla utbildningsmiljöer och i utbildning av lärare och utbildningspersonal, med beaktande av ramen för världsprogrammet för utbildning om mänskliga rättigheter.
- b) Säkerställer att lärare får erforderligt stöd för att undervisa om barns rättigheter i skolan.
- c) Utvecklar läromedel om mänskliga rättigheter som främjar en interkulturell dialog och främjar respekt för och uppskattning av mångfald i form av ras, kultur, kön och annat.

Vila, fritid, rekreation och kulturell och konstnärlig verksamhet

41. Kommittén påminner om sin allmänna kommentar nr 17 (2013) om barnets rätt till vila, fritid, lek och rekreation samt till det kulturella och konstnärliga livet och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Säkerställer att flickor, barn med funktionsnedsättning, asylsökande och migrerande barn, socioekonomiskt missgynnade barn och barn som bor på landsbygden har möjlighet att på ett säkert och tillgängligt sätt delta i idrotts-, rekreations- och fritidsaktiviteter, samt i kulturell och konstnärlig verksamhet.
- b) Skärper åtgärderna för att bekämpa segregation, övergrepp och trakasserier inom idrotten, skyndsamt utreder alla rapporter om övergrepp eller trakasserier, och säkerställer att Riksidrottsförbundets arbete på området har tillräckligt med resurser och genomförs i alla distrikt och kommuner.
- c) Låter barn delta fullt ut i planering, utformning och tillsyn av genomförandet av politik och program som rör fritid, lek, rekreation och det kulturella och konstnärliga livet.

I. Särskilda skyddsåtgärder (artiklarna 22, 30, 32–33, 35–36, 37 b–d och 38–40)

Barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, inklusive ensamkommande barn

- 42. Kommittén noterar med uppskattning Migrationsverkets arbete med att bedöma barnets bästa, däribland barnspecifika skäl för asyl och identifiering av barnspecifik förföljelse, men är djupt oroad över konsekvenserna av ändringarna som genomfördes 2021 i utlänningslagen (2005) som begränsar familjeåterförening och möjligheterna att få permanent uppehållstillstånd och social trygghet, samt de 33 reformerna i Tidöavtalet som syftar till att ytterligare begränsa rättigheterna för barn som är asylsökande, flyktingar och migranter.
- 43. Kommittén påminner om de gemensamma allmänna kommentarerna nr 3 och nr 4 (2017) av kommittén för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter och nr 22 och nr 23 (2017) av kommittén för barnets rättigheter om barns mänskliga rättigheter inom ramen för internationell migration, och uppmanar konventionsstaten att säkerställa full respekt för rättigheterna för barn som är asylsökande, flyktingar och migranter, och uppmanar konventionsstaten:
  - a) Att skärpa åtgärderna för att säkerställa att i första hand beakta barnets bästa för barn som är asylsökande, flyktingar och migranter i alla

asylprocesser och att deras åsikter hörs, beaktas och tillmäts vederbörlig betydelse, bland annat genom att i) säkerställa att alla asylansökningar bedöms individuellt utifrån ett barnperspektiv, ii) överväga att integrera barnspecifik förföljelse och barnets bästa i migrationslagstiftningen, och iii) säkerställa att barn som skiljs från sina föräldrar och placeras efter att ha utsatts för våld eller övergrepp av sina föräldrar inte utvisas tillsammans med sina våldsamma föräldrar.

- b) Att minska handläggningstiderna för asylansökningar och säkerställer att alla asylsökande barn, inklusive ensamkommande barn, skyndsamt får tillgång till psykosocialt och integrationsrelaterat stöd, hälso- och sjukvård, social omsorg och utbildning.
- c) Att förbjuda och förhindra att barn placeras i förvar på grund av deras eller deras föräldrars migrationsstatus, och bedöma barnens bästa och rätt till familjeliv i alla beslut som fattas som kan resultera i att deras föräldrar placeras i förvar eller utvisas på grund av sin migrationsstatus.
- d) Att göra åldersbedömningar med hjälp av tvärvetenskapliga metoder, inklusive en övergripande bedömning av barnets psykiska utveckling, dock endast vid allvarliga tvivel och med respekt för rättsprincipen om att hellre fria än fälla, och säkerställa att resultatet av sådana bedömningar kan överklagas av den berörda parten.
- e) Att underlätta för barn att återförenas med sina familjer, bland annat genom att avskaffa försörjningskravet och tidsgränsen på tre månader för ansökningar som lämnats av en familjemedlem som har beviljats uppehållstillstånd.
- f) Att säkerställa att ensamkommande barn skyndsamt tilldelas en kvalificerad vårdnadshavare och erhåller regelbundet stöd som är anpassat efter barnens särskilda behov.
- g) Att fortsätta att utreda rapporter om att ensamkommande barn försvinner under asylprocessen, ta reda på var de befinner sig, åtala dem som gjort sig skyldiga till brott i samband med dessa försvinnanden, och vidta åtgärder för att förhindra sådana försvinnanden och för att skydda dem mot sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp.
- h) Att säkerställa att ensamkommande barn från Ukraina kan upprätthålla eller återuppta kontakten med sina familjer i nära samarbete med de ukrainska myndigheterna och Internationella rödakorskommittén.

Rättskipning för unga lagöverträdare

- 44. Kommittén är djupt oroad över de steg som för närvarande tas för att sänka straffmyndighetsåldern, barns ökande inblandning i organiserad brottslighet, avsaknaden av särskilda domstolar eller lämpligt utbildade domare för barn, isoleringen av intagna barn och de nyligen antagna lagändringarna för att införa strängare straff och integritetskränkande åtgärder av brottsbekämpande myndigheter.
- 45. Kommittén påminner om sin allmänna kommentar nr 24 (2019) om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet och uppmanar konventionsstaten:
  - a) Att låta straffmyndighetsåldern ligga kvar på 15 år.

- b) Att tillhandahålla domare och åklagare som är specialiserade på barn och som har genomgått lämplig utbildning om principer och förfaranden för unga lagöverträdare.
- c) Att utarbeta en strategi för att förebygga ungdomsbrottslighet baserad på forskning om och analys av de bakomliggande orsakerna till barns inblandning i brottslighet, särskilt organiserad brottslighet, och säkerställa att den omfattar tidiga insatser som riktar sig till barn i riskzonen eller i utsatta situationer, samt stöd till deras familjer.
- d) Att aktivt främja icke-rättsliga åtgärder såsom alternativ hantering, medling och rådgivning samt evidensbaserade terapeutiska tjänster, för barn som anklagas för brott och, i möjligaste mån, användningen av andra åtgärder än frihetsberövande, till exempel skyddstillsyn eller samhällstjänst.
- e) Att förhindra och begränsa användningen av häktning i väntan på rättegång genom att i enlighet med lagstiftningen säkerställa att barn som anhålls och frihetsberövas skyndsamt ställs inför ansvarig domstol för att pröva lagligheten av frihetsberövandet eller dess förlängning.
- f) Att säkerställa att frihetsberövande endast används som sista utväg, och under kortast möjliga tid, och att frihetsberövandet omprövas oftare än dagens 14 dagar, med sikte på att frihetsberövandet ska upphöra och att praxis med isolering av intagna barn omedelbart upphör.
- g) Att säkerställa att brottsbekämpande myndigheter tillgodoser barns rätt att skyndsamt och direkt informeras om sina rättigheter och anklagelserna mot dem på ett barnvänligt sätt, tillgodoser barns rätt till integritet och att inte visiteras, anhållas eller häktas utan anledning, och tillgodoser barns rätt att höras i alla skeden av processen, redan från barnets första kontakt med rättssystemet.
- h) Att bredda villkoren för när en offentlig försvarare får utses för barn som åtalas för brott, i syfte att säkerställa att alla barn utan undantag skyndsamt tilldelas ett ändamålsenligt juridiskt ombud.

J. Uppföljning av kommitténs tidigare sammanfattande slutsatser och rekommendationer om genomförandet av de fakultativa protokollen till konventionen

Det fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi

46. Kommittén påminner om sina riktlinjer från 2019 om genomförandet av det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi⁴ och sina tidigare rekommendationer⁵, och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Straffbelägger alla former av försäljning och sexuellt utnyttjande av barn i enlighet med artiklarna 2 och 3 i det fakultativa protokollet, bland annat när det gäller alla former av försäljning och sexuellt utnyttjande på internet och att producera, distribuera, sprida, sälja och inneha material föreställande sexuella övergrepp mot barn som en form av sexuellt utnyttjande och sexuella

⁴ CRC/C/156.

⁵ CRC/C/SWE/CO/5, punkt 56 och CRC/C/OPSC/SWE/CO/1.

övergrepp, oavsett åldersskillnaden mellan gärningsmannen och brottsoffret och utan bedömning av brottsoffrets pubertala utveckling.

- b) Säkerställer att alla brott som beskrivs i det fakultativa protokollet är belagda med lämpliga straff som beaktar deras allvarliga beskaffenhet.
- c) Vidtar åtgärder för att förhindra och hantera försäljning av barn på internet i syfte att utnyttja dem sexuellt eller begå sexuella övergrepp, bland annat genom utbildning av berörda yrkespersoner och genom att säkerställa att internetleverantörer enligt lag är skyldiga att skyndsamt blockera och avlägsna material föreställande sexuella övergrepp på internet i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer.
- d) Fastställer förfaranden för att säkerställa och främja obligatorisk rapportering av sexuellt utnyttjande av barn i prostitution, och utbildar lärare, hälso- och sjukvårdspersonal och socialarbetare i hur man identifierar olika former av våld och hänvisar brottsoffer till rätt instans.
- e) Drar tillbaka sin förklaring om artikel 2 c i det fakultativa protokollet för att säkerställa att alla framställningar av sexuella övergrepp mot barn är förbjudna.

Det fakultativa protokollet till konventionen om barnets rättigheter vid indragning av barn i väpnade konflikter

47. Kommittén påminner om sina tidigare rekommendationer⁶ och rekommenderar att konventionsstaten gör följande:

- a) Höjer minimiåldern för att delta i vapenträning som tillhandahålls av frivilliga försvarsorganisationer till 18 år och erbjuder dessa organisationer information och utbildning om det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och andra relevanta internationella standarder.
- b) Fastställer en mekanism för att tidigt identifiera barn som kan ha varit inblandade i väpnade konflikter utomlands, och säkerställer att de får stöd för att kunna återhämta sig fysiskt och psykiskt och återintegreras i samhället.
- c) Vidtar och prioriterar åtgärder för att återbörda barn som är medborgare i konventionsstaten från läger i den Syrisk-a arabiska republiken.
- d) Förbjuder export av vapen, inklusive handeldvapen och lätta vapen, till länder där det är känt att barn rekryteras eller kan rekryteras eller användas i fientligheter.

K. Ratificering av det fakultativa protokollet om ett klagomålsförfarande

48. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten för att ytterligare stärka barns rättigheter ansluter sig till det fakultativa protokollet om ett klagomålsförfarande.

---

⁶ CRC/C/SWE/CO/5, punkt 54 och CRC/C/OPSC/SWE/CO/1.

L. Ratificering av internationella instrument om mänskliga rättigheter

49. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten för att ytterligare stärka barns rättigheter överväger att ratificera den internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden och den internationella konventionen om skydd för alla migrerande arbetare och deras familjemedlemmar.

M. Samarbete med regionala organ

50. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten fortsätter att samarbeta med Europarådet om genomförandet av konventionen och andra instrument om mänskliga rättigheter, både i konventionsstaten och i andra stater i Europarådet.

IV. Genomförande och rapportering

A. Uppföljning och spridning

51. Kommittén rekommenderar att konventionsstaten vidtar alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att rekommendationerna i dessa sammanfattande slutsatser genomförs fullt ut och att en barnvänlig version sprids till och görs allmänt tillgänglig för barn, även barn i de mest missgynnade situationer. Kommittén rekommenderar också att den kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapporten och dessa sammanfattande slutsatser görs tillgängliga för allmänheten.

B. Nästa rapport

52. Kommittén kommer att fastställa och meddela vilket datum konventionsstaten senast ska lämna sin kombinerade åttonde och nionde periodiska rapport i enlighet med en framtida förutsägbar rapporteringskalender baserad på en åttaårig granskningscykel och i förekommande fall efter antagandet av en lista med synpunkter och frågor till konventionsstaten inför rapporteringen. Rapporten bör inte överstiga 21 200 ord.⁷ Om en rapport som överstiger det fastställda ordantalet lämnas in kommer konventionsstaten att uppmanas att korta ned rapporten i enlighet med ovannämnda resolution. Om konventionsstaten inte har möjlighet att revidera och lämna in rapporten på nytt kan en översättning av denna för kommitténs behandling inte garanteras.

---

⁷ Generalförsamlingens resolution 68/268, punkt 16.